

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลามในอำเภอสาบური จังหวัดปัตตานี
The Development of a Collaborative Network for Developing Out of School
Learning Resources among Islamic Private Schools
in Saiburi District, Pattani Province

ดานีญา มาแจ
Daniya Majae

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Education in Islamic Education Administration and Management
Prince of Songkla University

2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลามในอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี
The Development of a Collaborative Network for Developing Out of School
Learning Resources among Islamic Private Schools
in Saiburi District, Pattani Province

ดานีญา มาแจ
Daniya Majae

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Education in Islamic Education Administration and Management
Prince of Songkla University

2566

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับ
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ผู้เขียน นายดานียา มาแฉะ

สาขาวิชา การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

ปีการศึกษา 2565

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัมซู สาอู)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ
การศึกษาอิสลาม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(3)

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มี
ส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซู สาอุ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ

(นายदानียา มาแจ)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ

(นายคานียา มาแจ)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
ผู้เขียน	นายดาเนียล มาแฉะ
สาขาวิชา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และ 2) เพื่อศึกษาผลจากกระบวนการดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มสลิดงบาย อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 8 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นด้วยแนวคิด “การพัฒนาเครือข่าย” มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนคือ ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และขั้นรักษาความสัมพันธ์ และ 2) ครูผู้สอนสามารถใช้เครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนใน โดยออกแบบและทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแหล่งเรียนรู้เมืองสายบุรีด้วยแนวคิด “ชมวัง-ชิมอาหาร-สานสัมพันธ์ฉันท์มิตร-สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม” มีการทดลองสอน วิพากษ์ และนิเทศการสอน และมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก

คำสำคัญ : เครือข่ายความร่วมมือ, แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม, อำเภอสายบุรี

Thesis Title	The Development of a Collaborative Network for Developing Out of School Learning Resources among Islamic Private Schools in Saiburi District, Pattani Province
Author	Mr.Daniya Majae
Major Program	Islamic Education Administration and Management
Academic Year	2022

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to develop a training package for teachers to create a collaborative network to develop out-of-school learning resources for Islamic private schools in Saiburi District, Pattani Province, and 2) to examine the results of using this proposed training package. The samples were 8 secondary school teachers in 4 private Islamic schools under Salindong Bayu school group, Saiburi District, Pattani Province. The research instruments comprised a training package consisting of training plans and the training satisfaction questionnaire. The results show that (1) the training package was developed under the concept of shura and jamaah which consisted of a 6-step process: awareness of the need for network building, coordination step of organization/network organization, covenant-making, network management, relationship development, and maintain the relationship, and (2) teachers were able to develop a Saiburi city walk guide book for the students which comprised of 4 activities namely: visit the palace (istana raja), taste the food (cuba makan), build relationships (kawan kita), create a multicultural society (saleng budaya). Furthermore, teachers were satisfied with participating in the activities at a high level.

Keyword : Collaborative Network, Out of School Learning Resources, Islamic Private school, Saiburi District

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ผู้ทรงประทานความโปรดปราน ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอการประทานพร ความสันติจงประสบแต่ท่านศาสดามุฮัมมัด ผู้ซึ่งเป็นผู้ชี้นำสู่แนวทางที่เที่ยงตรงและเป็นแบบฉบับอันดีงามแก่มวลมนุษยชาติ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซ่มซู สาอุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้วิชาความรู้ คำปรึกษาแนะนำ ชี้แจงแนวทางและเทคนิคต่างๆ ตลอดจนแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่มาตลอด ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวกูเซ็ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮาكيم เอ็งเปียและผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.อะห์มัด ยี่สุนทร ที่ได้รับเกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ กรุณาให้คำชี้แนะ ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ดร.นียอ บายา ผศ.อุไรรัตน์ ยามาเร็ง และนายสุธรรม นุ้ยไกร ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ให้คำแนะนำและพิจารณาการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบคุณบรรดาคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ และเสียสละอุทิศตนตลอดระยะเวลาของการศึกษาและขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจและขอขอบคุณผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ ตลอดจนเพื่อนครูโรงเรียนสายบุรีอิสลามวิทยาที่คอยส่งเสริม ช่วยเหลือและให้กำลังใจ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณนางรอซีต๊ะห์ มาแฉ พี่น้อง ญาติ เหล่ามิตรสหาย ที่ให้กำลังใจกาย กำลังใจและการสนับสนุนอย่างดีตลอดมา จนสามารถผ่านอุปสรรคต่างๆ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้สำเร็จการศึกษา

ขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ ทรงโปรดประทานความรัก ความเมตตา ความสำเร็จและความบารอกะฮ์แก่ทุกๆ ท่านที่มีส่วนร่วมทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อามีน

ดาเนีย มาแฉ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(9)
รายการภาพประกอบ	(10)
รายการผลงานตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ	(11)
สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน	(12)
บทนำ	1
วัตถุประสงค์	5
ผลและการวิเคราะห์	10
สรุปผล	21
บรรณานุกรม	23
ภาคผนวก	26
บทความผลงานตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ	
ประวัติผู้เขียน	91

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
ตาราง 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม	10
ตาราง 2 ผลการจัดกิจกรรมผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ	11
ตาราง 3 รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้	12
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม	13

รายการภาพประกอบ (ถ้ามี)

ภาพ	หน้า
ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ภาพประกอบที่ 2 ภาพประกอบแผนภาษามลายู	64

รายการผลงานตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ

การตีพิมพ์ผลงาน

ดานียา มาแจ และซัมซู สาอู. (2566).การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้
โรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. วารสาร
อัล-อิกมะห์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 26(13), กค.-ธค.

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการยินยอมจากผู้พิมพ์ผลงาน

جامعة فطاني
มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
FATONI UNIVERSITY

ที่ ม.พ.น. 19.02/057

วันที่ 3 กรกฎาคม 2566

เรื่อง ตอบรับบทความวิจัยและตีพิมพ์วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

เรียน คุณตานีญา มาแฉ และซิมซู สาอุ

สิ่งที่แนบมาด้วย 1.แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัย

ตามที่กองบรรณาธิการวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ซึ่งเป็นวารสารที่จัดอยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ได้รับบทความวิจัยของท่านในหัวข้อ: "การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี" กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความ เพื่อตรวจทานความสมบูรณ์ของบทความก่อนการตีพิมพ์ในวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี นั้น

ในการนี้ ทางกองบรรณาธิการวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ขอแจ้งว่า บทความของท่านได้ผ่านการตรวจทานจากคณะกรรมการกลั่นกรองเป็นการเบื้องต้นและให้ความเห็นชอบตอบรับเพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวลงในวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ในฉบับที่ 26 ปีที่ 13 (ฉ.ที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2566) ต่อไป (พร้อมกันนี้ได้แนบแบบตอบรับการตีพิมพ์บทความวิจัยมาด้วยแล้ว) และขอขอบคุณ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสมาอีล ราวโอบ)

บรรณาธิการวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

แผนกงานวิชาการและวารสาร
087-6852279
อีเมล: qsyun2014@gmail.com

แบบตอบรับการตีพิมพ์บทความวิชาการ / บทความการวิจัย
วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 (ชื่อ)-(สกุล) ตวนียา มาแง
(ประเภทบุคคล) นักศึกษาระดับปริญญาโท (หลักสูตร/สาขา) การบริหารและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
(สังกัด / สถาบัน) วิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.2 (ชื่อ)-(สกุล) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัมซู สาอ
(ประเภทบุคคล) อาจารย์ (หลักสูตร/สาขา) ภาควิชาบริหารและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
(สังกัด / สถาบัน) วิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. ชื่อเรื่อง บทความวิชาการ / บทความการวิจัย

"การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนคอนสแตนติโนเปิลในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี"

3. ข้อมูลการเผยแพร่

ในการนี้ กองบรรณาธิการวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ให้ความเห็นชอบจะดำเนินการตีพิมพ์
บทความการวิจัยดังกล่าว ใน

ฉบับที่ 26 (ปีที่ 2 / 2566)

ปีที่ 13

ประจำเดือน ธันวาคม ถึงเดือน กันยายน ปี 2566

วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	
1. บรรณาธิการจัดการวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี	2. บรรณาธิการวารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี
ลงนาม <u>[Signature]</u> (นายมุสลิม ตีเยาะ) บรรณาธิการจัดการฯ	ลงนาม <u>[Signature]</u> (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัมซู สาอ) บรรณาธิการวารสารฯ
วันที่ <u>3 ก.ค. 2566</u>	วันที่ <u>3 ก.ค. 2566</u>

บทนำ

อิสลามส่งเสริมการทำงานร่วมกันในทุกด้านของชีวิต โดยส่งเสริมให้มีการร่วมมือในการงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และห้ามร่วมมือกันในเรื่องที่ผิดกฎหมายและหลักการศาสนา โดยอิสลามถือว่าความร่วมมือดังกล่าวนี้เป็นวิถีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมของมุสลิม (Irajpour, Ghaljaei and Alavi, 2015) การทำงานในแบบเครือข่ายร่วมกันนั้น จะสร้างความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับมุสลิม และจะนำไปสู่การปรึกษาหารือที่เรียกว่า กระบวนการชูรอ (al-Shura) ซึ่งเป็นการประชุมหรือปรึกษาหารือตามรูปแบบอิสลามจนได้ข้อสรุปหรือมติเพื่อนำไปปฏิบัติ ดังที่อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอะลา) ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอาน ความว่า

“และกิจการของพวกเขามีการปรึกษาหารือกันระหว่างพวกเขา” (อัลชูรอ : 38)

ความร่วมมือและการสร้างการเครือข่ายโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการชูรอ นั้น เป็นวิถีชีวิตสำหรับชุมชนมุสลิมเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน สามารถนำแนวคิดสู่การปฏิบัติ ผ่านการหนุนเสริมทางวิชาการของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ จนเกิดการถอดบทเรียนเพื่อจะก้าวต่อไปในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (อับดุลสุโก ดินอะ, 2556) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและผลลัพธ์ของการนำความร่วมมือและการสร้างการเครือข่ายไปใช้ในแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา (Abas and Ghofur, 2021; Wijaya and Ramadhon, 2022)

รูปแบบและเทคนิคการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network : CN) เป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ (เช่น องค์กรและผู้คน) ที่แตกต่างกันทั้งในด้านภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน วัฒนธรรม ทูทางสังคมและเป้าหมาย แต่เป็นการร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Camarinha-Matos and Afsarmanesh, 2008) ซึ่งถ้ามีการพัฒนาเครือข่ายอย่างมืออาชีพ (Professional network) แล้ว จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยสร้างเครือข่ายวิชาชีพ (PLC) ต่อไป (Katz, Earl, Jaafar, and Elgie, 2008)

การพัฒนา CN ในประเทศไทยแม้ว่าได้พัฒนามาได้ไม่นานนัก แต่นักวิชาการด้านการศึกษาก็ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเห็นผลการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยงานของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) เป็นงานวิจัยช่วงแรกที่ได้พัฒนารูปแบบ CN เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ 1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์

งานวิจัยที่ได้ดำเนินการต่อมา คือ จิรภัทร มหาวงศ์ วิทยา จันทร์ศิลา และทรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์ (2559) ได้พัฒนารูปแบบการบริหาร CN ทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง โดยเน้นขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ประกอบด้วย ความร่วมมือในการใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความร่วมมือ การจัดการเรียนรู้และ ความร่วมมือการใช้แหล่งเรียนรู้ โดยมีกระบวนการบริหารเครือข่ายที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การดำเนินงาน และการปรับปรุง

และงานของ Phiraisaengchan, Puthaprasert, Yaboonthong, and Manokarn (2020) ที่ได้พัฒนาโมเดล CN สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายกระบวนการจัดการเครือข่าย และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ซึ่งพบว่า วัตถุประสงค์ของเครือข่ายประกอบด้วยปรัชญาของเครือข่าย วิสัยทัศน์ร่วมกันของเครือข่าย และวัตถุประสงค์ของเครือข่าย 2) คณะกรรมการเครือข่ายประกอบด้วยคณะกรรมการที่ปรึกษางานเครือข่ายและผู้บริหารเครือข่าย คณะกรรมการ และ 3) ภารกิจความร่วมมือ ส่วนกระบวนการจัดการเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นคิดร่วมกัน 2) ขั้นการวางแผนร่วมกัน 3) ขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกัน 4) ขั้นนิเทศติดตามร่วมกัน 5) ขั้นประเมินผล และ 6) ขั้นชื่นชมความสำเร็จ โดยปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือนั้น พบว่าเกี่ยวข้องกับ บุคคล วัสดุ งบประมาณ และการจัดการ

สำหรับในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น งานถอดบทเรียนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของ พิณสุตา สิริรังสรรค์ (2559) ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อประเมินโครงการดังกล่าว โดยพบว่า แนวคิด เป็นการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายด้วยความเชื่อและปรัชญาเดียวกัน บริบทและพื้นที่เดียวกัน ปัญหาเดียวกัน สังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน หรือสังกัดเดียวกันมารวมตัวกันเพื่อจัดการการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนใน โรงเรียนภายใต้การมีส่วนร่วมของโรงเรียนเครือข่ายและชุมชน ภายใต้ หลักการ การกระจายความรับผิดชอบแบบ มีส่วนร่วม (decentralization & participatory of education) ความเป็นอิสระและความไว้วางใจ (Freedom & Trust) การตรวจสอบและถ่วงดุลกันเอง (check & balance) การเสริมพลังทางการศึกษา (education empowerment) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน ตามบริบทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ร่วมคิด (co - thinking) ร่วมวางแผน (co -planning) ร่วมตัดสินใจ (co - decision making) ร่วมดำเนินการ (co-operating) ร่วมรับผิดชอบ (co - responsibility)ร่วมแก้ปัญหา (co - problem solving) ร่วมติดตามประเมินผล (co - follow - up) และร่วมชื่นชมผลสำเร็จร่วมกัน (co - outcome praising)

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน : แนวทางและการมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 ได้กำหนดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 29 โดยกำหนดให้ สถานศึกษาร่วมกับ ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ได้ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดการ เรียนการสอน แม้ว่าการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริง แล้ว ยังพบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ในประเทศไทย เช่น มีไม่พอเพียง ขาดคุณภาพ ขาดงบประมาณ ขาดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา (ปริญญา จันทะคาม และ รัชชัย จิตรนนท์, 2563)

จากปัญหาดังกล่าว ได้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ปริญญา จันทะคาม และ รัชชัย จิตรนนท์ (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งพบองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ การวางแผน การปฏิบัติตาม การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ การ ตรวจสอบ การนิเทศติดตามและประเมินผล การปรับปรุง การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยพบสภาพปัจจุบันของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมี ส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมี ส่วนร่วมของชุมชน มี 3 แนวทาง ได้แก่ การดำเนินงานร่วมกับชุมชน การดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่ง เรียนรู้ และการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

บริบทและความท้าทายในการจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมแล้วมีปัญหาเรื่องการเรียน การสอนที่คล้ายกับโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วไป พบปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้าน วิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และ ด้านสื่อและเทคโนโลยี (อาอิต๊ะ เจ๊ะแหว, 2558) ซึ่งงานวิจัยของ ยุทธนา เกื้อกุล และ นิเลาะ แวอุเซ็ง (2560) ได้อธิบายถึงสาเหตุดังกล่าวว่า อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดระบบการบริหารจัดการที่ดีใน ด้านวิชาการ ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ส่วนและใหญ่พัฒนามาจากสถาบัน

ศึกษาปอเนาะซึ่งเน้นเรื่องการสอนศาสนาเป็นหลัก ซึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวนั้น จะต้องใช้เวลาในการวางแผน และบริหารจัดการพอสมควร

พื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ทำให้มีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม รวมทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนบกและทางน้ำ มีสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับสำนักงานการศึกษาเอกชน (ส.ช.) อำเภอสายบุรีพบว่า ยังไม่มีปรากฏว่าได้มีการก่อสร้างเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี แม้ว่าจะมีการทำวิจัยที่ทำการสำรวจและนำเสนอข้อมูลของอำเภอสายบุรี เช่น งานวิจัยของ กิตติพงศ์ แซงลอยเลื่อนปรียา แก้วพิมลรัตนติกาล เรื่องฤทธิ์และ สุนิพันธ์ กำเนิดรักษา (2565) แต่ก็เป็นการศึกษาที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งนอกจากจะเป็นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการวางแผนเพื่อจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่จะช่วยเสริมพลังของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนเพื่อสร้างแนวคิดโรงเรียนเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน (ส.ช.) อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มสลิ ندงบายู อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 8 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเลือกแบบเจาะจง

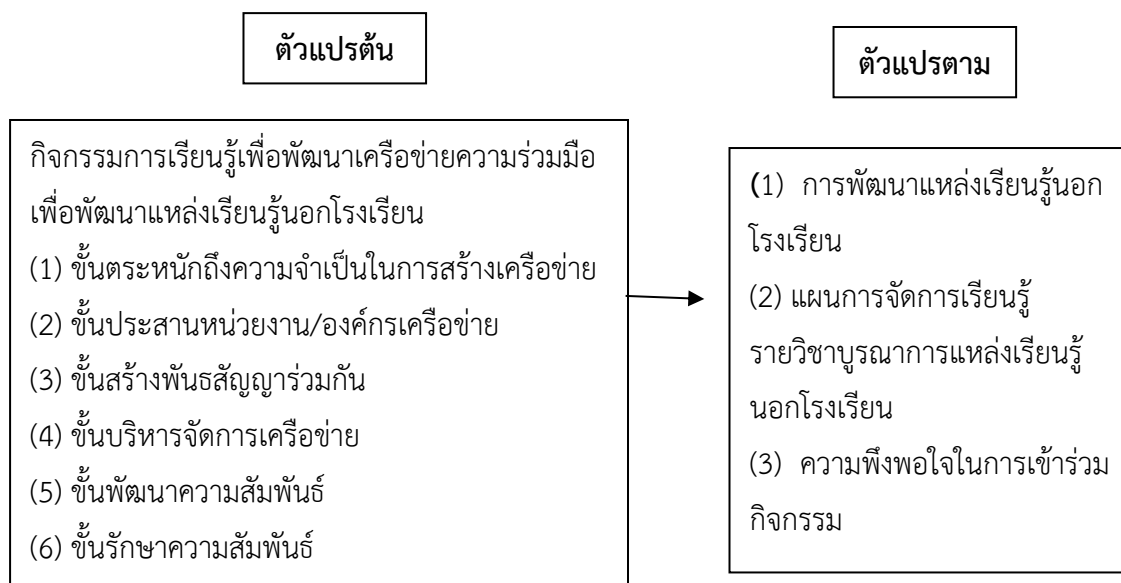
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือสำหรับพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ชั้นสร้างพันธมิตรสัญญาาร่วมกัน ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และชั้นรักษาความสัมพันธ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนเพื่อการจัดการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาบูรณาการแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน และความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์ ร่วมกับการประยุกต์รูปแบบการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นกระบวนการการพัฒนาริเริ่มเครือข่ายสำหรับกลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ชั้นสร้างพันธ

สัญญาาร่วมกัน 4) ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ชั้นรักษาความสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในกระบวนการ 6 ขั้นตอน โดยประยุกต์ตามแนวทางของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) คือ

1. **ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย** หมายถึง กระบวนการ/ขั้นตอนการสร้าง ความตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย มีเป้าหมายและความต้องการเหมือนกัน

2. **ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย** หมายถึง การติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง มีการเชื่อมโยงสมาชิกที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเพื่อให้เข้าใจกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์บทบาทของเครือข่ายและมวลสมาชิก ชี้ให้สมาชิกเครือข่ายเห็นสภาพปัญหาและประเด็นการพัฒนาาร่วมกัน ประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายที่เป็นแหล่งวิชาการและแหล่งทุน เพื่อการให้ความช่วยเหลือ และเสนอโครงการความร่วมมือเพื่อการแบ่งปันทักษะและประสบการณ์แก่เครือข่าย

3. **ชั้นสร้างพันธสัญญาาร่วมกัน** หมายถึง การกำหนดและสร้างข้อตกลงเป็นพันธสัญญาาร่วมกัน โดยสมาชิกในเครือข่ายต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีการยอมรับและมีความจริงใจต่อกันและ

กัน มีการกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน มีการสื่อสารแบบสองทางและสื่อสารอย่างทั่วถึง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินตามแผนอย่างเป็นระบบ

4.ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย หมายถึง กระบวนการดำเนินงานและพัฒนางานอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ กำหนดกฎ กติกาของเครือข่าย มีการสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกเครือข่ายอย่างหลากหลายรูปแบบ และควรมีการควบคุมตรวจสอบ

5.ชั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ หมายถึง การสร้างนวัตกรรมใหม่และการจัดการความรู้ที่อย่างต่อเนื่อง สมาชิกเครือข่ายต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะของกัลยาณมิตร ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเครือข่ายเป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ

6.ชั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง หมายถึง การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่ายทุกระดับ มีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และการนำระบบเทคโนโลยีที่มีคุณภาพมาใช้ในระบบการประสานงาน

ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน หมายถึง หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์อื่นๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษา

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพึงพอใจหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกระบวนการสร้างเครือข่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื่องจากมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อแก้ปัญหาขององค์กร พร้อมกับนำบทเรียน (Lessons Learned) ของกระบวนการแก้ปัญหา มาเป็นองค์ความรู้ เพื่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในองค์กรเพื่อแก้ปัญหาได้ปัญหาหนึ่ง พร้อมทั้งสร้างองค์ความรู้ในเวลาเดียวกัน (ดนูวศิน เจริญ, 2550) รวมทั้งได้พิจารณาข้อเสนอแนะของ สมปอง พะมุลิตา (ม.ป.ป.) ในเรื่องของการวิเคราะห์สถานการณ์/โจทย์ การพิจารณาความพร้อม ทักษะของนักวิจัยและทีม ระยะเวลาและงบประมาณในการทำการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่ามีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการดังกล่าวนี้ โดยผู้วิจัยเลือกใช้วงจร PAOR คือ การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การปฏิบัติ(Action) เป็นการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ การติดตามผลการปฏิบัติเป็นการสังเกต (Observation) และขั้นสุดท้ายคือการสะท้อน (Reflection) (ชูศักดิ์ เอกเพชร, 2561)

เครื่องมือการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือวิจัย ในการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยจำนวน 3 ชิ้นได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาเครือข่ายสำหรับกลุ่มขนาดเล็ก ตามแนวทางของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ดังที่กล่าวไปข้างต้น โดยผู้วิจัยออกแบบ โดยจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ของโนลส์ (อรัทัย ศักดิ์สูง, 2543) จำนวน 6 กิจกรรม ใช้เวลาทั้งหมด 50 ชั่วโมง

2. แบบสัมภาษณ์กลุ่ม ใช้ในการซักถามกลุ่มตัวอย่าง ตามประเด็นที่นักวิจัยกำหนดไว้ คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย โดยมุ่งให้บุคคลได้ตอบมีปฏิสัมพันธ์กับนักวิจัยเป็นหลัก อาศัยความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มให้ร่วมกันตอบและตรวจสอบซึ่งกันและกันตามประเด็นคำถามของผู้สัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มมีความตรงน่าเชื่อถือได้มาก เพราะผ่านการตรวจสอบจากสมาชิกในกลุ่ม (รัตนะ บัวสนธ์, 2552)

3. แบบประเมินความพึงพอใจ ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ 5 ระดับ ดังนี้ 5 คะแนน หมายถึงระดับความพึงพอใจมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก 3 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง 2 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย 1 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ประเมินไว้ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

เครื่องมือทั้ง 3 ชนิดนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบเชิงเนื้อหา ด้วยวิธี IOC ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า แต่ละชนิดมีคะแนนมากกว่า .80 หมายถึงเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

การรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากผลการทดลองใช้กิจกรรม โดยใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้นำนัดหมายกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทำความเข้าใจและร่วมวางแผนการดำเนินการ โดยจัดตารางวันที่และนัดหมายการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมทั้ง 6 ขั้นตอนทั้งหมดรวม 50 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอรายงานในรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Approach) พร้อมแสดงหลักฐาน ประกอบทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย/ภาพ บันทึก เอกสาร และอื่นๆ ได้ผลเป็นอย่างไร สำเร็จหรือไม่สำเร็จ อภิปรายผลว่า ทำกันอย่างไร ทำไมเป็นเช่นนั้น เกิดการ เรียนรู้ หรือมีทฤษฎีใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่อะไรบ้าง ทั้งในระดับบุคคล/กลุ่มบุคคล/องค์การ และมีข้อเสนอแนะอะไร/อย่างไร (ชูศักดิ์ เอกเพชร, 2561)

ผลและการวิเคราะห์

1. ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอนที่เข้ารับการฝึกอบรมโดยชุดฝึกอบรมการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ด้านการสอน ตลอดจนประสบการณ์ในการฝึกอบรม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 8 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรม

คนที่	เพศ	อายุ	วุฒิการศึกษา	ประสบการณ์ในการสอน	เคยผ่านการฝึกอบรมด้านเครือข่าย
1	ชาย	40	ปริญญาตรี	15	ไม่เคย
2	ชาย	42	ปริญญาตรี	17	ไม่เคย
3	หญิง	30	ปริญญาตรี	5	ไม่เคย
4	หญิง	28	ปริญญาตรี	3	ไม่เคย
5	หญิง	28	ปริญญาตรี	4	ไม่เคย
6	หญิง	37	ปริญญาตรี	12	ไม่เคย
7	หญิง	28	ปริญญาตรี	3	ไม่เคย
8	หญิง	26	ปริญญาตรี	2	ไม่เคย

จากตารางที่ 1 ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีข้อมูล จำแนกรายละเอียดดังนี้

เพศ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นเพศชายจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และเป็นเพศหญิงจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 75

อายุ พบว่าพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม อายุระหว่าง 25-30 ปี มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 อายุระหว่าง 30 - 40 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และมีอายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไปจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 รวมทั้งหมด 8 คน

วุฒิการศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 100

การฝึกอบรมด้านการพัฒนาเครือข่าย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการพัฒนาเครือข่าย คิดเป็นร้อยละ 100

2. ผลการจัดกิจกรรมผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา สังกัดศส. โดยจัดกิจกรรมจำนวน 6 ครั้ง ระหว่างเดือนตุลาคม 2564 – มีนาคม พ.ศ. 2565 เป็นเวลา 5 เดือน รวมเป็นระยะเวลา 50 ชั่วโมง ผลการจัดกิจกรรม ฯ แสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการจัดกิจกรรมผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

กิจกรรม ที่	กระบวนการ สร้าง เครือข่าย	เวลา (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Andragogy	ผลการจัดกิจกรรม
1	ขั้นตระหนักถึง ความจำเป็น ในการสร้าง เครือข่าย	6	คิด : การวิเคราะห์ปัญหาด้วย เทคนิค brainstorming เป็น กิจกรรมที่ให้ครูผู้สอนนำเสนอ ปัญหาที่พบเจอในโรงเรียน ร่วมกัน	ครูผู้สอนนำเสนอปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่ เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และปัญหาการ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาที่ตนเอง รับผิดชอบ และเห็นพ้องกันถึงความสำคัญในการมี เครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว
2	ขั้นประสาน หน่วยงาน/ องค์กร เครือข่าย	3	ค้น : การสำรวจแนวทางและ ออกแบบวิธีการสื่อสารระหว่าง กันเพื่อทำงานประสานกัน	ครูผู้สอนได้นำเสนอแนวคิดการตั้งหัวหน้า รองหัวหน้า และ เลขา เพื่อทำหน้าที่ประสานงานโดยสร้างกลุ่ม Line เพื่อ ติดต่อประสานงาน ปกษาหาหรือ การสื่อสาร และส่ง ข่าวสารหรือเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดกติกาการใช้กลุ่ม Line ดังกล่าว
3	ขั้นสร้างพันธ สัญญาร่วมกัน	9	คุย : ร่วมวางแผน ร่วมออกแบบ จุดประสงค์ของเครือข่าย	ครูผู้สอนได้กำหนดวัตถุประสงค์ของเครือข่าย คือ การ สำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้แบบบูรณาการรายวิชาต่างๆ และจัดทำแผนการ ดำเนินงาน โดยเลือกแนวทางการการเดินทาง ซึ่งเป็น โครงการที่ครูผู้สอนบางคนมีประสบการณ์และได้นำเสนอ ซึ่งทุกคนเห็นพ้องกัน จากนั้นทำการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนโดยรวมเดินสำรวจในโครงการ เดินเมืองสายบุรี และการทำแผนการสอนแบบบูรณาการ ร่วมกัน
4	ขั้นบริหาร จัดการ เครือข่าย	6	โค้ชชิ่ง : แนวทางการวิพากษ์ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ กัลยาณมิตร โดยใช้เทคนิค world cafe	ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงของสมาชิกในกลุ่ม และมีการติดต่อ ประสานงานทั้ง on-site และ online
5	ขั้นพัฒนา ความสัมพันธ์	20	คู่คิด : การจับคู่เพื่อวิพากษ์และ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง ชิ้นงาน	มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการนำไปใช้ระหว่าง สมาชิก
6	ขั้นรักษา ความสัมพันธ์	6	เครือข่าย : การขยายกิจกรรม เพื่อคงไว้ซึ่งเครือข่าย	ถอดบทเรียน และการนำเสนอผลการดำเนินโครงการและ การขยายผลเครือข่ายโรงเรียน รวมทั้งการทำเพจ Facebook เพื่อการขยายเครือข่ายและรักษาความสัมพันธ์

3. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนและการทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายได้นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อบูรณาการการสอนในแต่ละรายวิชากับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในอำเภอสายบุรีเข้าด้วยกันเพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยจัดทำแผนที่สำหรับโครงการเดินเมืองสายบุรีและรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ จากการลงสำรวจพื้นที่ในเขตตัวเมืองสายบุรี กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมวิเคราะห์และนำเสนอแนวคิด (Theme) ของกิจกรรม คือ “ชมวัง (*istana raja*) -ชิมอาหาร (*cuba makan*) -สานสัมพันธ์ฉันท์มิตร (*kawan kita*) -สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม (*saleng budaya*)” โดยจำแนกแหล่งเรียนรู้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วังเจ้าเมืองสายบุรี เรือนหอพระยาพิพิธภักดี
 2. ศาสนสถาน ได้แก่ มัสยิดรายา มัสยิดปากีสถาน มัสยิดตะลุบัน วัดวิมลพัฒนาราม ศาลเจ้าของชาวจีน และโบสถ์ของชาวคริสต์ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนความเป็นพหุลักษณะของสังคมสายบุรี
 3. ย่านชุมชน เช่น ย่านตลาดสด ย่านชุมชนจีน ย่านตลาดเก่า รอบบริเวณมัสยิดตะลุบัน ชุมชนบ้านการหยี ชุมชนวังเก่า
 4. ส่วนราชการต่าง ๆ เช่น โรงเรียน สถานีตำรวจ ไปรษณีย์ ธนาคาร สำนักงานที่ดิน ที่ว่าการอำเภอ
 5. แหล่งเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น แม่น้ำสายบุรี เขาสลินดงบายู
- หลังจากนั้นได้ครูผู้สอนได้ร่วมกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันกำหนด ทางกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนจำนวน 8 เรื่องตามสาระวิชาของตนเอง มีรายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

คนที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระวิชา	แหล่งเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	ความหลากหลายทางชีวภาพ	ชีววิทยา	แม่น้ำสายบุรี เขาสลินดงบายู	2
2	My world	ภาษาอังกฤษ	มัสยิดรายา	2
3	Kegiatan jejak warisan Saiburi	ภาษามลายู	วังเจ้าเมืองสายบุรี	2
4	อิทธิพลของภาษาถิ่น	ภาษาไทย	ตลาดสดสายบุรี	2
5	การวาดเส้น	ศิลปศึกษา	เรือนหอพระยาพิพิธภักดี วังเจ้าเมืองสายบุรี	2
6	อาหารท้องถิ่น	การงานอาชีพ	ย่านตลาดเก่า และเรือนหอพระยาพิพิธภักดี	2
7	การนำเสนอ Power point	การออกแบบเทคโนโลยี	ศาสนสถาน (มัสยิด-วัด-ศาลเจ้า-โบสถ์คริสต์)	2
8	ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม	สังคมศึกษา	ย่านชุมชน	2

หลังจากที่มีการพัฒนาแผนการสอนร่วมกัน มีการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะการสอนเพื่อการปรับปรุง จากนั้นได้มีการเลือกแผนการสอนจำนวน 1 เรื่อง เพื่อทำการทดลองสอนจำนวน 2 ชั่วโมง โดยมีสมาชิกเป็นผู้สังเกตการณ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

4. การประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

จากการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนในการเข้าร่วมกิจกรรม ผลปรากฏดังตาราง 4 ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

อันดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1	ด้านปัจจัยนำเข้า	4.36	.45	มาก
2	ด้านกระบวนการ	4.45	.53	มาก
3	ด้านผลผลิต	4.30	.32	มาก
		4.37	.43	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การประเมินการจัดกิจกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = .53) อันดับที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = .45) และ อันดับที่ 3 ด้านผลผลิต ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = .32)

5. ผลการเรียนรู้

จากกิจกรรมถอดบทเรียนกลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนถึงผลการเรียนรู้ เรื่องการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา ดังนี้

5.1 การสร้างเครือข่าย

กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายว่า การสร้างเครือข่ายเป็นสิ่งที่ดีสำหรับสมาชิกในเครือข่ายเพราะจะได้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแหล่งสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

“จากที่ต้องมาทำคนเดียว การทำร่วมกันเป็นเครือข่ายก็ดี ทำให้มีการแชร์ความรู้ เราไม่รู้อะไรก็ถามในกลุ่มได้” (ครูคนที่ 1, เสวนาถอดบทเรียน)

5.2 แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา

ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ในตัวเมืองสายบุรีมีแหล่งเรียนรู้จำนวนที่เข้าถึงง่าย เช่น มัสยิดทรายา ซึ่งเป็นมัสยิดคู่บ้านคู่เมืองสายบุรีซึ่งเป็นศูนย์รวมในการปฏิบัติทางศาสนาสร้างขึ้นโดยเจ้าเมืองในอดีตและปัจจุบันเป็นรับให้ผู้ต้องการชมมัสยิดโดยไม่ได้จำกัดในเรื่องของศาสนาและให้ปฏิบัติตามหลักของการเข้าเยี่ยมชม วังพิพิธภักดีซึ่งตอนนี้ตกลมเป็นมรดกต่อลูกหลานสืบทอดกันมาและบางส่วนก็เป็นสาธารณประโยชน์สำหรับชาวเมืองสายบุรีในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ศาลเจ้าจีนที่ที่ประวัติอันยาวนานที่คนจีนอพยพจากจีนแผ่นดินใหญ่แล้วมาสร้างความเจริญในด้านการค้าขายให้กับเมืองสายบุรี

“กิจกรรมในครั้งเราได้เห็นความหลากหลายของผู้คน บางทีเราก็มองว่ามีคนวัฒนธรรมที่น่าสนใจในพื้นที่ ทั้งที่เป็นของคนจีน หรือเรื่องราวของคนคริสต์ที่สูญหายไปจากสายบุรี คิดว่า ถ้ามีการจัดทำเรื่องราวให้เห็นความเชื่อมโยงของผู้คนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน จะทำให้เราได้เห็นปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในอดีต ที่สามารถนำมาปรับใช้ในปัจจุบัน” (ครูคนที่ 3, เสวนาถอดบทเรียน)

5.3 การบูรณาการกับแผนการจัดการเรียนรู้

การบูรณาการกับแผนการเรียนสามารถบูรณาการกับทุกแผนไม่ว่าจะเป็นวิชาศาสนาและวิชาสามัญ แต่ในวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะ วิชาชีววิทยา วิชาภาษามลายู วิชาภาษาอังกฤษ วิชาศิลปศึกษา วิชาการงานพื้นฐานอาชีพ โดยจะเลือกวิชาที่ตามกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายนัดและจบมา ข

“ตอนแรกคิดว่ายาก ในการบูรณาการ แต่พอได้มาคุย ได้เห็นตัวอย่าง ได้ทดลองทำ ก็ไม่ยาก สามารถบูรณาการกับวิชาที่ตนเองสอนได้ง่าย แต่ต้องเลือกหัวข้อที่เหมาะสมกับแหล่งเรียนรู้เรียนรู้” (ครูคนที่ 3, เสวนาถอดบทเรียน)

5.4 การขยายเครือข่าย

การขยายผลจะขยายผลเรื่อย ๆ ตามความสนใจโดยการชักชวนของเพื่อสมาชิกในการประชาสัมพันธ์ในอนาคตจะมีเพื่อนสมาชิกต่างอำเภอและต่างจังหวัดเพื่อจะทำให้เครือข่ายมีความกว้างมากขึ้น

“การคุยกับผ่านออนไลน์ มันง่าย เข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา ขยายเครือข่าย เพิ่มสมาชิกได้ง่าย แล้วรักษาเครือข่ายได้ตลอดเวลา แต่ต้องคุยกันบ่อย ๆ มีอะไรแลกเปลี่ยนกัน” (ครูคนที่ 8, เสวนาถอดบทเรียน)

อภิปรายผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

การวิจัยในครั้งนี้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ โดยมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน รูปแบบการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) คือ ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และขั้นรักษาความสัมพันธ์ ซึ่งและขั้นตอนนั้นมีส่วนส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และการสร้างเครือข่าย ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ “คิด-ค้น-คุย-โค้ช-คิด-เครือข่าย” ที่แต่ละขั้นตอนได้เปิดโอกาสให้ทุกคน ได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น ระดมความคิดร่วมกันในการกำหนดปัญหาและร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการนำปัญหาของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมอบรมที่มีประสบการณ์ร่วม (Shared experiences) ในปัญหาเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ สอดคล้องกับตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2558) โดยกล่าวถึง เทคนิคฝึกอบรมซึ่งเน้นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential techniques) ทำให้ผู้รับการอบรมได้มีโอกาสผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิม ที่มีอยู่ทำให้การเรียนรู้ที่ได้รับใหม่นั้นมีความหมายเพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มครูผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ของตนไปยังผู้รับการอบรม ทำให้ช่วยรักษาหรือเสริมสร้างประสบการณ์ภายใน ซึ่งจะทำให้ผู้ใหญ่ก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้นในขั้นตอนนี้ได้สร้างการเรียนรู้ที่คำนึงถึงทั้งในด้านของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใหญ่ และการใช้ประสบการณ์มาแบ่งปัน และทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ในส่วนของขั้นตอนในแต่ละช่วงนั้น จะเห็นถึงกระบวนการที่สร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้เข้าร่วม ซึ่งมาจากโรงเรียนที่แตกต่างกัน และไม่เคยพบเจอกันมาก่อน ซึ่งเป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับกลุ่มขนาดเล็ก จากแนวคิดของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) จะเห็นถึงกระบวนการซึ่งเริ่มสร้างความเป็นเจ้าของกลุ่ม (Sense of Belonging) ผ่านกระบวนการแรกคือ ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่รู้จักกันมาก่อน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อหาจุดร่วมประสบการณ์ (Shared experiences) ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ผ่านการพูดคุยและแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขของแต่ละโรงเรียน เป็นการสร้างความคุ้นเคยและเป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรม (Ice breaking) ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ครูผู้สอนจะลดอาการ

ประหม่าและความรู้สึกเคอะเขินหลังจากผ่านกระบวนการดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำกิจกรรมหรือเกมละลายพฤติกรรมมาใช้ในกระบวนการนี้เพื่อลดความเป็นทางการ (Formality) ของกลุ่ม และสร้างการรู้จักกันให้เร็วมากขึ้น ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบจากกระบวนการนี้คือ ครูผู้สอนแสดงความเข้าอกเข้าใจ (Empathy) เพื่อนครูด้วยกัน แม้จะเพิ่มพบเจอเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้ฟังปัญหาหรือความเจ็บปวด (Pain) ที่เหมือนกันก็จะทำให้มีความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น (Clark, Robertson, and Young, 2018) ซึ่งน่าจะส่งผลดีต่อเครือข่ายที่จะเกิดขึ้น

ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ในขั้นตอนนี้ เป็นการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างของบุคคล ผ่านการจัดตำแหน่งและหน้าที่ในเครือข่าย ซึ่งเป็นการคาดหวังความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และเปลี่ยนความสัมพันธ์จากคนแปลกหน้าไปสู่เพื่อนร่วมงาน และสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้นจากขั้นตอนต่อไปคือ ชั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน ซึ่งครูผู้สอนได้ร่วมกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (Shared vision) และออกแบบกิจกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายของ รจนา บุญลพ และกาญจนา ภัทรวิวัฒน์ (2563) เกี่ยวกับบทบาทของค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทางการศึกษาว่า เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษา

ในส่วน of ชั้นบริหารจัดการเครือข่ายนั้น เป็นการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย และใน ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และชั้นรักษาความสัมพันธ์ เป็นขั้นของการสื่อสารเพื่อรักษาไว้ซึ่งการอยู่รอดของเครือข่าย ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตถึงเงื่อนไขความสำเร็จที่ส่งผลต่อกระบวนการดังกล่าว คือ ครูผู้สอนดำเนินกิจกรรมใน “หน่วยงาน” ของตนเอง มีการวิพากษ์แบบกัลยาณมิตร เน้นการช่วยเหลือกัน มีการรับฟังและนำเสนอความคิดเห็นอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของการสร้างเครือข่าย ดังที่ พลเดช ปิ่นประทีป (2556) ได้กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

2. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนและการทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ : เครื่องมือและแนวทางการพัฒนา

จากแนวคิด (Theme) ที่ถอดมากจากการสำรวจและการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยมีรายละเอียด คือ “ชมวัง (istana raja) -ชิมอาหาร (cuba makan) -สานสัมพันธ์ฉันท์มิตร (kawan kita) -สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม (saleng budaya)” ที่นำเสนอแหล่งเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านในสายบุรีนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมการเดินเมือง (City walk) เป็น

เครื่องมือที่เหมาะสมและสามารถการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับตัวของครูผู้สอนอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง อีกทั้งกิจกรรมเดินเมืองให้ผู้เข้าร่วมสัมผัสคุณค่าและศักยภาพของเมืองของพวกเขา ผ่านกระบวนการต่าง ๆ คือ การสังเกต สำรวจ ตั้งคำถาม ต่อยอดไปสู่การสืบสอบ ค้นหา เชื่อมโยง (สถาบันเกอเธ่ ประเทศไทย, 2565) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดกิจกรรมในครั้งแรก และใช้เวลาไม่นาน ทำให้มีเวลาจำกัดในการพูดคุยกับชุมชนเพื่อสืบค้นข้อมูล ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ของผู้คนในชุมชน และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ทำให้แหล่งเรียนรู้ที่นำเสนออันส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่มองเห็นจับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) ซึ่งหากมีการวางแผนพัฒนากิจกรรมที่ให้โอกาสครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชน ก็สามารถขยายแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้เพิ่มขึ้นได้

3.ความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

จากผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งพบว่า การประเมินการจัดกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ คือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการออกแบบวางแผนของผู้วิจัยที่เน้นกิจกรรมที่เป็นกระบวนการ และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในทุกขั้นตอน ซึ่งแตกต่างกับกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมที่เน้นการ “ฟัง” และ “ใช้” โดยบทบาทของครูผู้สอนจะเป็นคนรับสารและนำไปปฏิบัติต่อ ซึ่งแตกต่างกับการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ซึ่งครูผู้สอนได้สะท้อนว่า

“ปกติเราไปอบรม เราก็จะไปฟังพวกนโยบายหรือวิธีการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นของกระทรวงหรือเขต ๆ แต่กิจกรรมแบบนี้ ทำให้เราออกแบบเป็นของตัวเองได้ เอาหน้งงานของตนเองมาใส่ แล้วปรับให้เหมาะกับการสอนของแต่ละคน ซึ่งเป็นการดีกว่า เราจะทำแบบไหนก็ได้ตามที่เราได้ตกลงกัน มันสะดวกใจและสบายมากกว่า เพราะไม่ต้องมาประเมินตามเกณฑ์ที่มาจากส่วนกลาง ชอบกระบวนการแบบนี้แหละ เหมือนเราสร้างของเราเอง ไม่ต้องตามใคร” (ครูคนที่ 8, เสวนาถอดบทเรียน)

แนวคิดข้างต้นสะท้อนความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ซึ่งอธิบายได้ด้วยแนวคิดความเป็นเจ้าของทางจิตใจ (Psychological ownership) ที่กล่าวว่า ความรู้สึกความเป็นเจ้าของนั้นส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์กรที่สามารถสร้างความผูกพัน เชื่อมโยงการรู้จัก อารมณ์และความรู้สึกของบุคคล และนำไปสู่การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร (นฤบาล ยมะคุปต์ และกิตติศักดิ์ แก้วนิลประเสริฐ, 2564) ซึ่งผู้วิจัยตั้ง

ข้อสังเกตว่า กิจกรรมการสร้างเครือข่ายในครั้งนี้ ได้สะท้อนกระบวนการการสร้างความรู้สึกความเป็นเจ้าของของครูผู้สอนต่อชิ้นงานและกระบวนการที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิตในครั้งนี้

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในครั้งนี้ที่ออกแบบกระบวนการสร้างเครือข่ายที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในทุกกระบวนการนั้นจะสร้างความพึงพอใจในระดับมากและส่งผลต่อการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี สอดรับกับงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น กิตติเชษฐ์ อักษร (2558) ที่พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา หรือ วิไลวรรณ สิทธิ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ และพจมาน ชำนาญกิจ (2560) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ซึ่งสามารถจะสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการนั้นสามารถเสริมสร้างความรู้สึกความเป็นเจ้าของของผู้รับการอบรม และในที่สุดจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นผลดีต่อการออกแบบการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมต่อไป

4.ผลการเรียนรู้

จากกิจกรรมถอดบทเรียน กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนถึงผลการเรียนรู้เรื่องการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาในประเด็นของ การสร้างเครือข่าย แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา และการบูรณาการกับแผนการจัดการเรียนรู้นั้น โดยเห็นว่า กระบวนการออกแบบและพัฒนากิจกรรมที่เสริมสร้างกระบวนการสร้างเครือข่ายนั้น สามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี จะเห็นได้จากผลสะท้อนทางบวกของครูผู้สอนและการพัฒนาชิ้นงานที่สืบเนื่องจากกระบวนการของผู้วิจัย ซึ่งอธิบายได้ถึงผลการพัฒนาเครื่องมือที่สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนและประโยชน์ของการนำไปใช้ หรือผลสัมฤทธิ์ของการอบรมดังกล่าว ดังที่ นฎา วัชชี ธนสา ทวีขศรี บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และชนกานต์ ฤทธินนท์ (2566) ที่วิเคราะห์ถึงการอบรมครูเห็นว่า ปกติแล้วหลักสูตรในการอบรมหรือพัฒนาวิชาชีพครู (Professional Development: PD) หัวใจผลสัมฤทธิ์ของครูผู้สอนในสองขั้นตอน ขั้นที่หนึ่ง คือ ครูสามารถนำสิ่งที่ได้รับการอบรมไปปรับเปลี่ยนพัฒนาวิธีการสอน และขั้นที่สอง คือ นักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ซึ่งกระบวนการในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการทั้งสองขั้นตอน คือ การพัฒนาความสามารถของครู และการทดลองนำเครื่องมือไปใช้เพื่อทดสอบพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนและประโยชน์ของการนำไปใช้ในชั้นเรียนของตนเอง

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้สอนในช่วงการพัฒนาเครือข่ายเท่านั้น อาจจะไม่สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ของการอบรมครูอย่างเต็มกระบวนการ ซึ่งแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง ดังที่ นฎา วะสี และคณะ (2566) ได้กล่าวไว้ คือ คุณภาพของหลักสูตร การนำไปใช้ประโยชน์ ความเข้าใจของครู แรงจูงใจที่จะทำตามหลักสูตรไปใช้ต่อ และที่สำคัญคือการที่ครูจะได้ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะต้องติดตามและทำการประเมินต่อไป รวมทั้งกลไกที่จะช่วยเหลือครูในโรงเรียน ดังที่ครูผู้สอนได้สะท้อนว่า

“เข้าร่วมกิจกรรมแล้วเราเรียนรู้ได้เยอะมาก พัฒนาตนเอง ได้เครือข่ายแลกเปลี่ยน และได้ทดลองไปใช้ ซึ่งก็เห็นว่า นักเรียนของเกิดการเรียนรู้และสนุกสนานไปกับกิจกรรมที่ได้ ออกแบบไว้ แต่ก็แค่หน่วยการเรียนรู้เดียว ถ้าสามารถทำต่อได้ และขยายวงไปอีก ก็จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้สอน” (ครูคนที่ 3, เสวนาถอดบทเรียน)

“เราทำวิชาเดียว แต่ถ้าจะให้ดี ต้องร่วมกันมาคุยกันหลาย ๆ สาระ จะได้กิจกรรมที่บูรณาการหลายวิชา เดินเมืองครั้งเดียว ตอบโจทย์ได้หลายวิชา ก็จะช่วยลดภาระของครูและนักเรียน แต่ก็ต้องมาคุยกัน ซึ่งคิดว่า ถ้าผู้บริหารเข้ามาร่วมวงด้วย มันก็จะช่วยขยายกิจกรรมนี้ต่อไปได้อย่างยั่งยืน” (ครูคนที่ 6, เสวนาถอดบทเรียน)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายในครั้งนี้ นอกจากจะเสริมสร้างความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กับครูผู้สอนแล้ว ที่สำคัญคือการเสริมสร้างทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาครูผู้สอนโดยใช้การบริหารชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งยังมีข้อจำกัดมากในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (อำมาตี เหมและ และซิมซู สาอู, 2563) ให้เห็นเป็นรูปธรรมและมีแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ต่อได้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจากกระบวนการสร้างเครือข่ายนั้น สอดคล้องกับพยายามของภาครัฐที่จะส่งเสริมให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง ซึ่งนอกจากจะช่วยสร้างการศึกษาที่มีความหมายกับผู้เรียนที่ยึดโยงบริบทของชุมชนกับสาระการเรียนรู้แล้ว ยังเป็นการเสริมพลัง (Empowerment) ให้กับชุมชนในการพัฒนาศักยภาพและการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการศึกษาที่เป็นของชุมชนอย่างแท้จริง แนวทางการสร้างเครือข่ายดังกล่าวนี้จึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยใช้กระบวนการทางการบริหารการศึกษา (รัตนพร รัตนสุวรรณ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และสุภาพ เต็มรัตน์, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ชุมชนมีความสำคัญที่สามารถ

นำมาใช้เป็นต้นทุนทางสังคม (Social capital) ในการจัดการศึกษา ดังที่ ร่อซี น้อยไหนด และซ่มซู สาอู (2563) ได้สะท้อนความสำเร็จของการสร้างโรงเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมในชุมชนมุสลิมว่า ชุมชนมีศักยภาพในการช่วยเหลือโรงเรียน แต่ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนและโรงเรียน จึงจะสร้างประโยชน์และดำเนินการอย่างยั่งยืนได้

สรุปผล

งานวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และ 2) เพื่อศึกษาผลจากกระบวนการดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มสภานักเรียน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 8 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นด้วยแนวคิด “การพัฒนาเครือข่าย” มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนถึงถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และขั้นรักษาความสัมพันธ์ และ 2) ครูผู้สอนสามารถใช้เครือข่ายการเรียนรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนใน โดยออกแบบและทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแหล่งเรียนรู้เมืองสายบุรีด้วยแนวคิด “ชมวัง-ชิมอาหาร-สานสัมพันธ์ฉันท์มิตร-สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม” มีการทดลองสอน วิพากษ์ และนิเทศการสอน และมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อขยายแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจากกระบวนการสร้างเครือข่ายดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการไปใช้ประโยชน์

1. กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีนี้ เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายขนาดเล็ก ซึ่งไม่ควรมากกว่า 10-15 คน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความสนใจและมีหน้าที่รับผิดชอบที่คล้ายคลึงกัน (การจัดการเรียนการสอน) อีกทั้งใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน และเน้นการพัฒนาผลงานของครูผู้สอน ทำให้ผู้วิจัยต้องใช้เวลาและออกแบบแนวทางการดูแลอย่างทั่วถึง

2. ในการเลือกพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนนั้น ควรกำหนดขอบเขตของพื้นที่ให้เหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะคือ หากจะใช้กิจกรรมเดินเมืองต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมไม่เกิน 2 ชั่วโมง มีระยะทางประมาณ 500 เมตร ถึง 1 กิโลเมตร และต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของครูผู้สอนและนักเรียนด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยบทบาทการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมระหว่างภาคส่วนอื่น ทั้งสถานศึกษาในสังกัดของรัฐบาลและเอกชน
2. ควรมีกระบวนการการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อระดมความคิดเห็นจากชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายและเป็นข้อเสนอเทศสำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. การศึกษากลไกของโรงเรียนการขยายเครือข่ายและระบบการช่วยเหลือครูผู้สอนในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ เชนลอยเลื่อน ปรียา แก้วพิมล รัตติกาล เรื่องฤทธิ์ และ สุธินันท์ กำเนิดรักษา. (2565). การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนบ้านเตราะบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. *Journal of Information and Learning*, 33(1), 91-100.
- กิตติเชษฐ อักษร. (2558). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(2), 1-14.
- จิรภัทร มหาวงค์ วิทยา จันท์ศิลา และทรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(4), 114-127.
- ชูศักดิ์ เอกเพชร. (2561). *การวิจัยปฏิบัติการ*. สืบค้นจาก <https://graduate.sru.ac.th/wp-content/uploads/2018/11/Action-Research-1.pdf>
- นงา วะสี ธนินสา ทวีชศรี บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และชนกานต์ ฤทธิ์นนท์. (2566). *การอบรมครูได้ผลแค่ไหน: หลักฐานจากการทดลองสุ่มแบบมีกลุ่มควบคุม (RCT)*. สืบค้นจาก <https://www.pier.or.th/abridged/2023/13/>
- นฤบาล ยมะคุปต์ และกิตติศักดิ์ แก้วนิลประเสริฐ. (2564). ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ของประชาชนในจังหวัดตรัง. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(3), 55-69.
- ปริญญา จันทะคาม และ ธัชชัย จิตรนนท์. (2563). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 14(1), 91-108.
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง : กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 16(1), 8-13.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2556). *การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน*. สืบค้นจาก <https://www.ldi.or.th/2016/08/30>
- พิณสุดา สิริธรร. (ม.ป.ป.). *สุขภาวะของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาที่แก้ได้ด้วยการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก <https://www.dpu.ac.th/ces/upload/km/1506842375>

- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา
ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุทธนา เกื้อกุล และ นิเลาะ แวอุซัง. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของ
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็น
มนุษย์ที่สมบูรณ์. *วารสารอัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 8(15), 15-28.
- รจนา บุญลพ และกาญจนา ภัทรวิวัฒน์. (2563). บทบาทของค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมใน
ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารการวัดผล
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 26(1), 110-112.
- รอชี นัยไทน และซ่มซุ สาอุ. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหน่วยบูรณา
การอิสลามของผู้เรียนระดับปฐมวัย : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมอนวิททยา จังหวัด
สงขลา. บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิม
ศึกษา ครั้งที่ 5 ประจำปี 2564 วันที่ 23 ธันวาคม 2563 ณ คณะวิทยาการอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- รัตนพร รัตนสุวรรณ นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และสุภาพ เต็มรัตน์. (2564). แนวทางการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(3), 1-16.
- วิไลวรรณ สิทธิ ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ และพจมาน ชำนาญกิจ. (2560). การพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอน
สตรัคติวิสต์สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 2 .
วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(4), 168-179.
- สถาบันเกอเธ่ ประเทศไทย. (2565). *กิจกรรมเดินเมือง*. สืบค้นจาก <https://www.goethe.de/prj/tus/th/act/-html>
- อับดุลสุโก ดินอะ. (2556). กระบวนการชูรอภุญแจสู่ความเป็นพลเมือง. สืบค้นจาก
<https://prachatai.com/journal/2013/04/46402>
- อาอิต๊ะ เจ๊ะแฉ. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- อำมาตี เหมและ และซ่มชู สาอ. (2563). *การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนภาษาอาหรับโดยใช้การบริหารชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ด้วยรูปแบบ T5 กรณีศึกษาโรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ จังหวัดยะลา*. บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 5 ประจำปี 2564 วันที่ 23 ธันวาคม 2563 ณ คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, หน้า 776-788.
- Abas, Z. & Ghofur, A. (2021). maintaining religious harmony through collaboration strategies. *Indonesian Journal of Islamic Literature and Muslim Society*, 6(2), DOI : 10.22515/islimus.v6i2.5209
- Camarinha-Matos, L.M. & Afsarmanesh, H. (2006). Collaborative networks: Value creation in a knowledge society. In Proceedings of PROLAMAT'06 (Springer) – Shanghai, China, 14-16 June 2006. DOI:10.1007/978-0-387-79426-6
- Clark, M.A., Robertson, M.M., & Young, S. (2018). “I feel your pain”: A critical review of organizational research on empathy. *Journal of Organizational Behavior*, 40(2), 166-192.
- Irajpour, A., Ghaljaei, F., & Alavi, M. (2014). Concept of collaboration from the Islamic perspective: the view points for health providers. *Journal of Religion and Health*, 54(5):1800-9. DOI: 10.1007/s10943-014-9942-z.
- Katz, S.J., Earl, L., Jaafar, S.B., & Elgie, S. (2008). Learning networks of schools: The key enablers of successful knowledge communities. *McGill Journal of Education*, 43(2):111. DOI:10.7202/019578ar
- Phiraisaengchan, P., Puthaprasert, C. , Yaboonthong, Y. , & Manokarn, M. . (2021). Developing a model of collaborative network for promoting learning management efficiency in schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area. *Interdisciplinary Research Review*, 16(1), 12–17.
- Wijaya, A. & Ramadhon, R. (2022). Collaborative relations between Islamic religious education (PAI) teachers and parents in Islamic education. *Journal of Research in Islamic Education*, 4(2),106-122. DOI: 10.25217/jrie.v4i2.2945

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

กิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้
โรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี
จังหวัดปัตตานี

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้
โรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี
จังหวัดปัตตานี

ดานีญา มาแจ

6320420106

สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2566

คำนำ

การพัฒนาชุดฝึกอบรม การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรีได้ใช้เป็นเอกสารสำหรับการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติการสอนในโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดการออกแบบระบบการเรียนการสอน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลาย การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับท้องถิ่น แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการบูรณาการ จากนั้นได้ประมวลสังเคราะห์เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Andragogy คิด ค้น ค่อย โคอชชิง คู่คิด และเครือข่าย เพื่อพัฒนาเครือข่ายของโรงเรียนเอกชนในอำเภอสายบุรี ในการพัฒนาหน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับครูโรงเรียนเอกชนในอำเภอสายบุรีโดยเฉพาะ เพราะจะช่วยให้สมาชิกเครือข่ายมีความรู้ ความเข้าใจ และเพิ่มทักษะต่อการใช้แผนการจัดประสบการณ์บูรณาการกับท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยหวังว่าชุดกิจกรรมนี้จะมีประโยชน์ และจะช่วยให้สมาชิกเครือข่ายมีความเข้าใจในเนื้อหาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ หากมีข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยต้องขออภัยมา ณ ที่นี้และน้อมรับการแก้ไขด้วยความขอบคุณอย่างยิ่ง

นายดาเนียล มาแฉะ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หลักการและเหตุผล.....	1
จุดประสงค์ของกิจกรรมเรียนรู้.....	7
เนื้อหาสาระของกิจกรรมเรียนรู้.....	7
ตารางกิจกรรม	7
รูปแบบการจัดกิจกรรม.....	8
สื่อประกอบการจัดกิจกรรม.....	8
การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม.....	8
แผนการจัดกิจกรรมที่ 1.....	9
แผนการจัดกิจกรรมที่ 2.....	11
แผนการจัดกิจกรรมที่ 3.....	13
แผนการจัดกิจกรรมที่ 4.....	16
แผนการจัดกิจกรรมที่ 5.....	19
แผนการจัดกิจกรรมที่ 6.....	20

1. หลักการและเหตุผล

อิสลามส่งเสริมการทำงานร่วมกันในทุกด้านของชีวิต โดยส่งเสริมให้มีการร่วมมือในการงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และห้ามร่วมมือกันในเรื่องที่ผิดกฎหมายและหลักการศาสนา โดยอิสลามถือว่าความร่วมมือดังกล่าวนี้เป็นวิถีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมของมุสลิม (Irajpour, Ghaljaei and Alavi, 2015) การทำงานในแบบเครือข่ายร่วมกันนั้น จะสร้างความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับมุสลิม และจะนำไปสู่การปรึกษาหารือที่เรียกว่า กระบวนการชูรอ (al-Shura) ซึ่งเป็นการประชุมหรือปรึกษาหารือตามรูปแบบอิสลามจนได้ข้อสรุปหรือมติเพื่อนำไปปฏิบัติ ดังที่อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอะลา) ได้ตรัสไว้ในอัล-กุรอาน ความว่า

“และกิจการของพวกเขามีการปรึกษาหารือกันระหว่างพวกเขา” (อัลชูรอ : 38)

ความร่วมมือและการสร้างการเครือข่ายโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการชูรอนั้น เป็นวิถีชีวิตสำหรับชุมชนมุสลิมเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน สามารถนำแนวคิดสู่การปฏิบัติ ผ่านการหนุนเสริมทางวิชาการของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ จนเกิดการถอดบทเรียนเพื่อจะก้าวต่อไปในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (อับดุลสุโก ดินอะ, 2556) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและผลลัพธ์ของการนำความร่วมมือและการสร้างการเครือข่ายไปใช้ในแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา (Abas and Ghofur, 2021; Wijaya and Ramadhon, 2022)

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน : แนวทางและการมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 ได้กำหนดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 29 โดยกำหนดให้ สถานศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ได้ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน แม้ว่าการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ยังพบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ในประเทศไทย เช่น มีไม่เพียงพอ ขาดคุณภาพ ขาดงบประมาณ ขาดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จึงส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา (ปริญญญา จันทะคาม และ รัชชัย จิตรนนท์, 2563)

จากปัญหาดังกล่าว ได้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ปริญญญา จันทะคาม และ รัชชัย จิตรนนท์ (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งพบองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 12 องค์ประกอบ

ได้แก่ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ การวางแผน การปฏิบัติตาม การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบ การนิเทศติดตามและประเมินผล การปรับปรุง การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยพบสภาพปัจจุบันของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการเรียนรู้มีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการเรียนรู้มีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการเรียนรู้มีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 แนวทาง ได้แก่ การดำเนินงานร่วมกับชุมชน การดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

บริบทและความท้าทายในการจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมแล้วมีปัญหาเรื่องการเรียนการสอนที่คล้ายกับโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วไป พบปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และด้านสื่อและเทคโนโลยี (อาอิต๊ะ เจ๊ะแวง, 2558) ซึ่งงานวิจัยของ ยุทธนา เกื้อกุล และ นิเลาะ แวอุเซ็ง (2560) ได้อธิบายถึงสาเหตุดังกล่าวว่า อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดระบบการบริหารจัดการที่ดีในด้านวิชาการ ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ส่วนและใหญ่พัฒนามาจากสถาบันศึกษาปอเนาะซึ่งเน้นเรื่องการสอนศาสนาเป็นหลัก ซึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ จะต้องใช้เวลาในการวางแผน และบริหารจัดการพอสมควร

พื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ทำให้มีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม รวมทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนบกและทางน้ำ มีสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับสำนักงานการศึกษาเอกชน (ส.ช.) อำเภอสายบุรี พบว่า ยังไม่มีปรากฏว่าได้มีการสร้างเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี แม้ว่าจะมีการทำวิจัยที่ทำการสำรวจและนำเสนอข้อมูลของอำเภอสายบุรี เช่น งานวิจัยของ กิตติพงศ์ แซ่ลอยเลื่อนปรียา แก้วพิมพ์รัตติกาล เรื่องฤทธิ์และ สุนิพันธ์ กำเนิดรักษา (2565) แต่ก็เป็นงานวิจัยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งนอกจากจะเป็นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการวางแผนเพื่อจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่จะช่วยเสริมพลังของชุมชนในการเข้ามามี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนเพื่อสร้างแนวคิดโรงเรียนเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้

1. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

3. เนื้อหาสาระของกิจกรรมการเรียนรู้

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ พัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีองค์ประกอบดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร และการบูรณาการกับท้องถิ่น
 - 1.1 ความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.2 การวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับท้องถิ่น
2. กระบวนการพัฒนากิจกรรม
 - 2.1 จุดหมายของกิจกรรม
 - 2.2 การสร้างหลักสูตรหน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น
 - 2.3 การกำหนดสาระ/หน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น
 - 2.4 การออกแบบแผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการกับท้องถิ่น
 - 2.5 การผลความสำเร็จของการพัฒนาหน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น
3. การจัดกิจกรรมหน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น
4. การสรุปและรายงานผล
 - 4.1 การประเมินผลหน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น
 - 4.2 ตัวอย่างการทำแผนประสบการณ์เรียนรู้หน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น

4. ตารางการจัดกิจกรรม

การพัฒนาชุดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี กิจกรรมนี้ใช้เวลาในการอบรม 6 ครั้ง รวมเป็นระยะเวลา 60 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดของตารางการฝึกอบรม ดังนี้

ครั้งที่	แผนการจัดกิจกรรม	เวลา
1	แผนการจัดกิจกรรมที่ 1 เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย	6 ชม.
2	แผนการจัดกิจกรรมที่ 2 เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายมีความรู้เรื่องการประชุมของเครือข่าย	3 ชม.
3	แผนการจัดกิจกรรมที่ 3 เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถบริหารจัดการเครือข่าย	9 ชม.
4	แผนการจัดกิจกรรมที่ 4 เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายสามารถบริหารจัดการเครือข่าย	6 ชม.
5	แผนการจัดกิจกรรมที่ 5 เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการนำแผนไปใช้ระหว่างสมาชิก	20 ชม.
6	แผนการจัดกิจกรรมที่ 6 เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายนำเสนอผลการดำเนินโครงการและขยายผลเครือข่ายตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดี	6 ชม.

5. รูปแบบกิจกรรม

ใช้รูปแบบกิจกรรมตามแนวคิด Andragogy ด้วยเทคนิค “คิด คั่น คุย โคชชิง คู่คิด เครือข่าย” ดังรายละเอียดคือ

1. คิด การวิเคราะห์ปัญหาด้วยเทคนิค brainstorming เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้สอนนำเสนอปัญหาที่ในโรงเรียนร่วมกัน
2. คั่น การสำรวจแนวทางและออกแบบวิธีการสื่อสารระหว่างกัน เพื่อทำงานประสานกัน
3. คุย ร่วมวางแผน ร่วมออกแบบจุดประสงค์ของเครือข่าย
4. โคชชิง แนวทางการวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร
5. คู่คิด การจับคู่เพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นการปรับปรุงชิ้นงาน
6. เครือข่าย การขยายกิจกรรมเพื่อคงไว้ซึ่งเครือข่าย

6. สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

1. ใบความรู้
2. Power Point
3. วิดีทัศน์
4. แบบสอบถาม

7. การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม

- 1 แบบประเมินความพึงพอใจ

แผนการจัดกิจกรรมที่ 1

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

6 ชั่วโมง

เนื้อหาสาระ

1. แนวคิดและหลักการสร้างเครือข่าย

สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

1. ใบความรู้ที่
2. Power Point ตอนที่ 1 นำเสนอเนื้อหาเดียวกันกับใบความรู้ที่ 1

ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรม

1. ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เจอในการเรียนการสอน
2. ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรเนื้อหารายวิชา
3. เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของแต่ละโรงเรียน
4. หาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน

แผนการจัดกิจกรรมที่ 2

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมประสานหน่วยงานองค์กรและเครือข่าย

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

3 ชั่วโมง

เนื้อหาสาระ

1. จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้
2. มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. การกำหนดสาระ/หน่วยบูรณาการกับท้องถิ่น

สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

1. ใบความรู้ที่ 2 การประสานงานเครือข่ายและการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

รูปแบบการจัดกิจกรรม

1. ร่วมกันสำรวจแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนในตัวเมืองสายบุรีผ่านกิจกรรมเดินเมือง
2. แบ่งเป็นสองทีมโดยแต่ละทีมจะต้องเป็นครูต่างโรงเรียน
3. ลงพื้นที่ร่วมกันโดยการแบ่งโซน
4. มาแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านไลน์หรือสื่อดิจิทัลต่างๆ

ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรม

1. แจกใบความรู้จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการทำใบงานที่ 1
2. แบ่งกลุ่มร่วมกันคิดออกแบบ และกำหนดหัวข้อ

การวัดและประเมินผล

ตรวจสอบใบงาน

แผนการจัดกิจกรรมที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสร้างพันธสัญญาร่วมกัน

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

9 ชั่วโมง

สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

1. แผนการจัดประสบการณ์
2. ใบงานที่ 1 ให้ออกแบบสื่อการสอนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ของตนเอง

รูปแบบการจัดกิจกรรม

1. จัดให้ดูตัวอย่างแผนการสอนบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในรายวิชาต่างๆ
2. ครูแต่ละคนสร้างแผนการสอนแบบบูรณาการแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นคนละ ๑ แผน
3. ครูนำเสนอแผนต่อสมาชิกเครือข่ายแล้วเพื่อสมาชิกเครือข่ายช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงต่อไป

ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรม

1. นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการเดินเมือง
2. ร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระที่ตัวเองรับผิดชอบโดยทำงานเป็นคู่บัดดี้(ต่างโรงเรียน)
3. นำเสนอแผนเพื่อเกิดการวิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงร่วมกัน

การวัดและประเมินผล

ใบงาน

แผนการจัดกิจกรรมที่ 4

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถบริหารจัดการเครือข่าย

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

6 ชั่วโมง

เนื้อหาสาระ

การบริหารจัดการเครือข่าย

รูปแบบการจัดกิจกรรม

โค้ชชิ่ง แนวทางการวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร โดยใช้เทคนิค world cafe

ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรม

1. ร่วมวิภาคแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม
2. ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง
3. ปรับปรุงแผนของแต่ละคน
4. นำเสนอแผนจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

แผนการจัดกิจกรรมที่ 5

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาความสัมพันธ์

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

20 ชั่วโมง

เนื้อหาสาระ

ประเมินผลการเขียนแผนแบบหน่วยบูรณาการกับท้องถิ่นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

1. Power Point ตอนที่ 4 ประมวลภาพสมาชิกเครือข่าย จากชุดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม
2. ใบงานที่ 2 ให้สรุปบทเรียนเพื่อสะท้อนความรู้ความเข้าใจต่อการเขียนแบบบูรณาการกับท้องถิ่น

รูปแบบการจัดกิจกรรม

การจับคู่เพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงชิ้นงาน

ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรม

1. สะท้อนผลการเรียนรู้จากกระบวนการ 1-4
2. ร่วมกันวางแผนกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครู
- 3 นำเสนอแผนกิจกรรม
4. เลือกกิจกรรมเพื่อดำเนินการต่อไป

การวัดและประเมินผล

1. แบบประเมินทักษะการใช้แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการกับท้องถิ่นการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนา สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

แผนการจัดกิจกรรมที่ 6

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและขยายเครือข่าย

ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม

6 ชั่วโมง

เนื้อหาสาระ

การขยายกิจกรรมเพื่อคงอยู่ซึ่งเครือข่าย

สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

1. Power Point ตอนที่ 4 ประมวลภาพการจัดกิจกรรม การพัฒนาชุดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหน่วยบูรณาการกับท้องถิ่นของผู้เรียน
2. ใบงานที่ 2 ให้สรุปบทเรียนเพื่อสะท้อนความรู้ความเข้าใจต่อการเขียนแผนแบบบูรณาการกับท้องถิ่น

รูปแบบการจัดกิจกรรม

การขยายกิจกรรมเพื่อคงอยู่ซึ่งเครือข่าย

ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรม

1. ครูนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมที่จัด
2. ถอดบทเรียนจากกิจกรรมที่ครูแต่ละคนได้จัด
3. สมาชิกครูในกลุ่มร่วมกันสร้างเพจกลุ่มจาก Facebook เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมที่จัด
4. สมาชิกแนะนำเพื่อนครูที่รู้จักเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในเพจกลุ่มและแลกเปลี่ยนรู้ในวงกว้างมากขึ้น

การวัดและประเมินผล

1. การเสวนาถอดบทเรียน
2. แบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินทักษะการใช้แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการกับท้องถิ่นการพัฒนาชุดกิจกรรม เพื่อ
เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการพัฒนา สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
อิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ชื่อผู้ถูกประเมิน.....สาระการเรียนรู้.....ชั้น.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามความเป็นจริง

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน				
		5	4	3	2	1
1	หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์ เหมาะสมและมีรายละเอียดที่ สอดคล้องสัมพันธ์กัน					
2	แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด ไว้					
3	แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วน สัมพันธ์กัน					
4	การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง					
5	จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ					
6	จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะ กระบวนการและเจตคติ					
7	จุดประสงค์การเรียนรู้เรียงลำดับพฤติกรรมจากง่ายไปยาก					
8	กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับเวลา					
9	กิจกรรมการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับจุดประสงค์และ เนื้อหาสาระ					
10	กิจกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และระดับชั้นของนักเรียน					

11	กิจกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง					
12	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน					
13	กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง					
14	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องแทรกคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม					
15	วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้มีความหลากหลาย					
16	วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ					
17	นักเรียนได้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง					
18	มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)
...../...../.....

ค่าเฉลี่ย.....

ผลการประเมินอยู่ในระดับ.....

- 4.21 - 5.00 ระดับทักษะมากที่สุด
- 3.41 - 4.20 ระดับทักษะมาก
- 2.61 - 3.40 ระดับทักษะปานกลาง
- 1.81 - 2.60 ระดับทักษะน้อย
- 1.00 - 1.80 ระดับทักษะน้อยที่สุด

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรม การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้
นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

คำอธิบาย แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบให้ครบทั้ง 3 ตอน
เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความ

1. เพศ

หญิง

ชาย

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

20-30 ปี

31-40 ปี

41-50 ปี

51 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ชานาวิยะห์

อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ปริญญาตรี

4. เคยผ่านการฝึกอบรมด้านแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการอิสลาม

เคย

ไม่เคย

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมการฝึกอบรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านเพียงระดับเดียว

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1. การฝึกอบรมสอดคล้องกับสภาพ ลักษณะการใช้งานจริง					
2. เนื้อหาการฝึกอบรมตรงกับ ความต้องการ					
3. ลำดับเนื้อหาเหมาะสม					

4. เนื้อหาการฝึกอบรมส่งเสริมให้ผู้เข้ารับ การฝึกอบรมมีทักษะและ ความสามารถใน					
4. การใช้แผนการจัดประสบการณ์หน่วย บูรณาการกับท้องถิ่น ในการปฏิบัติการ สอน					
5. การอบรมด้วยเทคนิค “คิด คั่น ค่อย โคะ ซึ่ง คู่คิด เครือข่าย” เกิดความน่าสนใจ เพิ่มขึ้น					
6. ใ้บความรู้ อ่านเข้าใจง่าย					
7. ใ้บความรู้มีจำนวนพอเหมาะ					
8. Power Point มีความครอบคลุมกับ เนื้อหา					
9. ใบงานมีความชัดเจน					
10. ใบงานมีจำนวนพอเหมาะ					
11. วิทยากรให้ความรู้ได้ชัดเจน					
12. เวลาที่ใช้มีความเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ข้อเสนอแนะ ในการอบรมครั้งนี้ ได้แก่

.....

.....

.....

2. หัวข้อที่ท่านอยากให้จัดอบรมครั้งต่อไป ได้แก่

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ข
แผนการสอนแบบบูรณาการแหล่งเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 26

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ความหลากหลายทางชีวภาพ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง อาณาจักรของสิ่งมีชีวิต : อาณาจักรพืช

เวลา 4 คาบ

.....
มาตรฐานการเรียนรู้

ว 8.1 : ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถ อธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้อข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้น ๆ เข้าใจว่า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ผลการเรียนรู้ (สสวท.)

1. สืบค้นข้อมูล สํารวจตรวจสอบ อภิปราย และสรุป ลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน ของสิ่งมีชีวิตในอาณาจักรต่างๆ
2. สืบค้นข้อมูล อภิปราย และนำเสนอ คุณค่าของความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตกับการ ใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ที่มีผล ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผลการเรียนรู้

1. สืบค้นและอภิปรายเกี่ยวกับอาณาจักรพืช
2. อธิบายอาณาจักรพืช
3. จำแนกและสร้างเกณฑ์ของอาณาจักรพืช
4. นำความรู้เรื่องอาณาจักรพืชไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
5. ประเมินความสำคัญของอาณาจักรพืช
6. มีจิตวิทยาศาสตร์

เนื้อหาสาระ

พืชมีการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตบนพื้นดินดังนี้

1. การปรับตัวด้านโครงสร้าง
2. การปรับตัวด้านองค์ประกอบทางเคมี
3. การปรับตัวด้านการสืบพันธุ์

พืชไม่มีเนื้อเยื่อลำเลียงจำแนกเป็น 3 ไฟลัม ดังนี้

1. ไฟลัมเฮปาโทไฟตาขยายพันธุ์ด้วยสปอร์ เช่น ลิเวอร์เวิร์ท
2. ไฟลัมแอนโทไซโรไฟตา มีเนื้อเยื่อเจริญที่โคนต้น เช่น ฮอว์นเวิร์ท
3. ไฟลัมไบรโอไฟตา มีช่องเปิดเพื่อกระจายสปอร์ เช่น มอส

พืชมีเนื้อเยื่อลำเลียงที่ไม่มีเมล็ด จำแนกเป็น 2 ไฟลัม ดังนี้

1. ไฟลัมไลโคไฟตา มีลำต้นและใบที่แท้จริง แต่ใบยังเล็กมีเส้นใบ 1 เส้น เช่น กระจับปี่
2. ไฟลัมเทอโรไฟตา บางชนิดไม่มีรากไม่มีใบ เช่น หวายทะนอย บางชนิดลำต้นมีข้อปล้อง เช่น หล้าถอดปล้อง บางชนิดใต้ใบมีสปอร์ เช่น เฟิน พืชมีเนื้อเยื่อลำเลียงที่มีเมล็ดเปลือย จำแนกเป็น 2 ไฟลัม ดังนี้

1. ไฟลัมไซแคโดไฟตา กระจายพันธุ์ในที่แห้งแล้งได้ดี เช่น พรุง
2. ไฟลัมกิงโกไฟตา สร้างออวูลที่ปลายกิ่งพิเศษ มีชนิดเดียวคือ แป๊ะก๊วย
3. ไฟลัมโคนิเฟอโรไฟตา โคนเพศผู้และเพศเมียอาจอยู่ในต้นเดียวกัน เช่น สนสองใบ สนสามใบ สนสามพันปี

4. ไฟลัมนีโทไฟตา มีกลีบดอก มีใบเลี้ยง เช่น มะเมื่อย

พืชดอก มีไฟลัมเดียว คือ ไฟลัมแอนโทไฟตา มีความหลากหลายมากที่สุดในอาณาจักรพืช ออวูลอยู่ในรังไข่ ได้แก่ พืชดอกทั่วไป

ทักษะกระบวนการ

การจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล การลงความเห็นจากข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การกำหนดและควบคุมตัวแปร การทดลอง และการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป
ภาระงาน

1. สืบค้นข้อมูลจากใบความรู้ สื่อ และแหล่งเรียนรู้
2. ออกแบบการทดลอง
3. บันทึกและทำแบบฝึกหัดในใบงาน
4. ออกแบบชิ้นงาน
5. จัดนิทรรศการ
6. ทำโครงงาน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมนำสู่การเรียนรู้

1. ชั้นสร้างความสนใจ

1.1 ให้นักเรียนสังเกตภาพสายวิวัฒนาการของพืช

1.2 นักเรียนทั้งหมดร่วมกันยกตัวอย่างสิ่งมีชีวิตในอาณาจักรพืช ร่วมกันอภิปรายถึงกำเนิด ลักษณะ รูปร่าง การดำรงชีวิต และความหลากหลายของพืช รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และการนำไปใช้ประโยชน์

1.3 ให้นักเรียนร่วมกันตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการรู้ จากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอาณาจักรพืช

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

2. ชั้นสำรวจและค้นหา

2.1 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มละ 4 คน

2.2 ครูให้นักเรียนเดินเมืองสายบุรีแถวแม่น้ำสายบุรีและเขาสลึงดงบาย เพื่อไปสำรวจพืชในบริเวณต่างๆในพื้นที่อำเภอสายบุรี และช่วยกันเขียนชื่อพืชชนิดต่าง ๆ ที่นักเรียนรู้จัก แล้วนำมาอภิปรายร่วมกันว่าพืชชนิดต่างๆ มี ลักษณะ รูปร่าง การดำรงชีวิต และความหลากหลายของพืช

2.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้นและทดลอง กำเนิด ลักษณะ รูปร่าง การดำรงชีวิต และความหลากหลาย ของพืช

2.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันถึง กำเนิด ลักษณะ รูปร่าง การดำรงชีวิตและความหลากหลายของพืช

3. ชั้นอธิบายและลงข้อสรุป

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสืบค้นและทดลอง กำเนิด ลักษณะ รูปร่าง การดำรงชีวิต และความ หลากหลายของพืช

3.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ผลการสืบค้นและผลการทดลองเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร เพราะเหตุใด

3.3 ครูตั้งคำถามว่า

- พืชน่าจะมีบรรพบุรุษร่วมกับสาหร่ายชนิดใด
- พืชมีการปรับตัวในการดำรงชีวิตบนพื้นดินได้อย่างไร
- เมื่อพืชมาดำรงชีวิตบนบกมีข้อได้เปรียบบรรพบุรุษที่อาศัยอยู่ในน้ำอย่างไร
- พืชมีลักษณะร่วมอย่างไรบ้าง

- พืชมีการสร้างสปอร์ด้วยกระบวนการแบ่งเซลล์แบบไคโต และสปอร์ที่ได้มีจำนวนโครโมโซมก็ชุด

- ระยะเวลาไมโทไซส์ของพืชมีการสร้างเซลล์สืบพันธุ์โดยการแบ่งเซลล์แบบไคโต

- จากภาพ 20.39 จากการเปรียบเทียบระยะสปอโรไฟต์และระยะแกมีโทไฟต์ของพืชทั้ง 4 กลุ่ม นักเรียนจะสรุปได้อย่างไร

- ส่วนที่คล้ายลำต้น คล้ายราก และคล้ายใบ ของมอสและลิเวอร์เวิร์ท แตกต่างจากราก ลำต้น และ ใบของพืชอื่นอย่างไร

- เราจะพบมอสและลิเวอร์เวิร์ทในสภาพแวดล้อมแบบใด เพราะเหตุใด

- เพราะเหตุใดพืชกลุ่มไม่มีเนื้อเยื่อลำเลียงจึงมีขนาดเล็ก

- เฟินและพืชกลุ่มที่ใกล้เคียงมีลักษณะใดที่แสดงถึงการเกิดวิวัฒนาการทางด้านการสืบพันธุ์เพื่อ ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นดิน

- เฟินแต่ละชนิดมีการจัดเรียงตัวของอับสปอร์เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

- เพราะเหตุใดพืชมีเนื้อเยื่อลำเลียงที่มีเมล็ด เฟิน และพืชกลุ่มใกล้เคียง ยังคงมีการแพร่กระจาย พันธุ์ตั้งแต่ 200 ล้านปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

- ลักษณะของพืชดอกมีลักษณะที่ได้เปรียบกว่าพืชเมล็ดเปลือยอย่างไร

- เหตุใดความหลากหลายของพืชในท้องถิ่นจึงลดลง

- เมื่อพืชมีความหลากหลายลดลงจะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไรบ้าง

3.4 นักเรียนทั้งหมดร่วมกันสรุปผลจากการสืบค้นและทดลอง กำหนด ลักษณะ รูปร่าง การดำรงชีวิต และความ หลากหลายของพืช กิจกรรมรวบยอด

4. ขั้วขยายความรู้

4.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดในการทำให้พืชในท้องถิ่นมีความหลากหลาย

4.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาโจทย์เกี่ยวกับอาณาจักรพืช

4.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอแนวคิดในการนำความเข้าใจเกี่ยวกับอาณาจักรพืชไปใช้ประโยชน์

4.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการศึกษาอาณาจักรพืช

5. ชั้นประเมินผล

5.1 ให้นักเรียนแต่ละคนย้อนกลับไปอ่านบันทึกประสบการณ์เดิม สิ่งที่ต้องการรู้ และ ขอบเขตเป้าหมาย แล้วตรวจสอบว่าได้เรียนรู้ตามที่ตั้งเป้าหมายครบถ้วนหรือไม่เพียงใด ถ้ายังไม่

ครบถ้วนจะอย่างไร ต่อไป (อาจสอบถามให้ครูอธิบายเพิ่มเติม สอบถามให้เพื่อนอธิบาย หรือวางแผนสืบค้นเพิ่มเติม)

5.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัย

5.3 ให้นักเรียนบันทึกหลังเรียน

5.4 ครูให้คะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และคะแนนจิตวิทยาศาสตร์ จากเกณฑ์การให้คะแนน สมุดบันทึก รายงานการทดลอง และผลงาน หากข้อมูลไม่เพียงพอใช้วิธีสัมภาษณ์เพิ่มเติม

การวัดและประเมินผล

1. วิธีวัดและประเมินผล

1.1 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบอัตนัย 1 ข้อ

1.2 ครูให้คะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และคะแนนจิตวิทยาศาสตร์ จากเกณฑ์การให้คะแนน ใบงาน และรายงานการทดลอง หากข้อมูลไม่เพียงพอใช้วิธีสัมภาษณ์เพิ่มเติม

2. เครื่องมือวัดและประเมินผล

2.1 ข้อสอบอัตนัย 1 ข้อ

2.2 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.3 แบบประเมินจิตวิทยาศาสตร์

3. เกณฑ์การประเมิน

3.1 ข้อสอบอัตนัย ได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

3.2 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

3.3 แบบประเมินจิตวิทยาศาสตร์ ได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. แผนภาพวิวัฒนาการของพืช

2. ห้องสมุด

3. ชุมชน

4. ฐานข้อมูล Internet [http://www. dt.dro.ac.th/biology/plant.htm](http://www.dt.dro.ac.th/biology/plant.htm)

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท 33101
 จำนวน 2 คาบ/สัปดาห์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อิทธิพลของภาษาถิ่น
 จำนวน 2 คาบ สาระการเรียนรู้ สาระ ที่ 4 หลักภาษาไทย
 ชื่อ-สกุลผู้สอน อาชียานี สามะ

1. สาระสำคัญ/แนวคิดหลัก

ภาษาถิ่นมีความสำคัญต่อคนในท้องถิ่นและมีคุณค่าต่อภาษาไทย การใช้ในแต่ละท้องถิ่นของสายบุรี จึงควรเลือกใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมและคงอนุรักษ์คำที่สื่อสารเข้าใจไว้ในบทสนทนาของชาวสายบุรี

2. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

3. ตัวชี้วัด/ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ท ๔.๑ ม. ๔-๖/๕ วิเคราะห์อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายเกี่ยวกับคำภาษาถิ่นในภาษาไทย (K)
2. ใช้คำที่มาจากท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (P)
3. ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันให้ถูกต้อง

(A)

5. เนื้อหา/สาระ

คำภาษาถิ่นในภาษาไทย

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามทำท้าย ดังนี้

- ภาษาถิ่นมีความสำคัญต่อคนในท้องถิ่นและมีคุณค่าต่อภาษาไทยอย่างไร
- ภาษาถิ่นมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อคนสายบุรีอย่างไร

ชั้นสอน/จัดกิจกรรม

1. ให้นักเรียนร่วมกันสนทนาและสังเกตเกี่ยวกับรูปภาพท้องถิ่นต่าง ๆ อาชีพ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ร่วมกันแสดงความคิดเห็นการกลมกลืนทางวัฒนธรรมและความสามัคคีปรองดอง

2. ให้นักเรียนศึกษาเรียนรู้ภาษาถิ่นของไทย แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ครูสุ่มนักเรียนอธิบายลักษณะภาษาถิ่นของภาษาไทย แล้วร่วมกันสรุปความรู้ความเข้าใจ

3. ให้นักเรียนร่วมสนทนาเกี่ยวกับภาษาถิ่น ที่ครูยกตัวอย่างมาให้

4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างคาถาภาษาไทยที่นักเรียนรู้จักทั้งจากบทละคร บทเพลง บทภาพยนตร์

เช่น ภาษาถิ่นเหนือ บิ๊ก เฮา ลา ซี้จู้ อู้

ภาษาถิ่นใต้ แหลง หลบ หรอย ซี้ก ฉาน

ภาษาอีสาน เว้า เมื่อ ซี้ตัว แซบ ซ้อย

5. ให้นักเรียนร้องเพลงภาษาถิ่นแต่ละภาคได้ถูกต้องและวิเคราะห์คาถาภาษาถิ่นที่แทรกอยู่ในคำภาษาไทยจากบทเพลงต่าง ๆ จาก PowerPoint

เหนือ

อย่าก็ตนัก น้องจาย อย่าก็ตนัก ไผ่บอกว่าฮัก น้องจาย อย่าฟังนิก

อย่าก็ตลิก น้องจาย อย่าก็ตลิก หันหาเป็นคิก บ่เอาอย่าก็ตนัก

ก็หันกันมา แต่วันตั้งแต่น้อย เดินตามต้อย ๆ ก็จูงไปเล่นกัน

แบ่งขนมให้กิน และพาแอ่วสงกรานต์ บ่ปะกันนาน เป็นหนุ่มหน้าตาดี

เป็นหนุ่มแล้ว ชักกะการใหญ่ มาเฝ้าเอาใจ เทคแคร์ แต่พี่

ดูสิตาออกหวานสะอย่างนี้ รู้สึกว่ามีอะไรอยู่ลึกๆ

อีสาน

เป็นจั่งได้ละหนอความฮัก เป็นจั่งได้ละหนอความฮัก

ที่เคยฝิ่งเคยฝาก ฮอยจูบไว้ในหัวใจ

ยามเฮาไกลแล้วยังจาได้บ่ เห็นดาวยังผ่อหน้ากันอยู่บ่ห่าง

ฟ้าข้างบนเปลี่ยนสีทุกวัน สัญญามัน คงจาขึ้นใจ

เก็บคำว่าฮักไว้ ถ้าคนไกลบ่บ่ คึดฮอดเด้อ ความฮักแท้ ปานนี้ เป็นจั่งได้

ใต้ ไม่บอกเธอไม่รู้แน่ อยากเข้าไปแค่หัวใจพี่ยังปรือไว้

ก็แค่ผู้ชาย อยู่โหมะแถมยังอดโล้ รักของพี่รักนี้แค่รักหยบ หยบ

8. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๘ คน ครุณานักเรียนเดินเมืองสายบุรี เพื่อสำรวจการใช้ภาษาของคนในท้องถิ่นในสายบุรีรวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมและการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และนำเสนอในคาบถัดไป

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ ดังนี้

- ครูและนักเรียนร่วมสรุปความรู้ว่า การศึกษาภาษาถิ่นจะช่วยให้สื่อสารกับคนในถิ่นนั้น ๆ ได้ และสามารถอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยครูใช้คำถามท้าทาย ดังนี้

- ภาษาถิ่นมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อคนสายบุรีอย่างไร

- ครูตั้งคำถามว่า “ ภาษาถิ่นของสายบุรีว่านักเรียนได้ลงพื้นที่มีภาษาถิ่นใดบ้าง ”

(ตัวอย่างคำตอบ ภาษาถิ่นชาวจีนในสายบุรี ภาษาถิ่นอีสาน ภาษาถิ่นใต้ ภาษาถิ่นกลาง)

- นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอการใช้ภาษาของคนสายบุรีตามตัวเองได้รับ

มอบหมาย

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ ดังนี้

- ครูและนักเรียนร่วมสรุปความรู้ว่า การศึกษาภาษาถิ่นสายบุรีจะช่วยให้สื่อสารกับคนในท้องถิ่นได้ สามารถเป็นสื่ออนุรักษ์ภาษาถิ่นในสายบุรีได้ และสามารถอ่านวรรณกรรมท้องถิ่นได้ เข้าใจมากยิ่งขึ้น

7. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. บัตรคำ

2. ใบงานที่ 13 เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

3. ใบความรู้

4. ฉลาก

5. ใบงานที่ 14 เรื่อง ภาษาถิ่นของไทย
6. หนังสือวรรณคดี วรรณกรรม
7. รูปภาพ
8. เพลง
9. พื้นที่ชุมชนสายบุรี

แผนการจัดการเรียนรู้ การงานอาชีพ

รายวิชาศิลปะ	รหัสวิชา ง.23101	จำนวน 1 คาบ/สัปดาห์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	เรื่อง การสร้างงานศิลปะ	จำนวน 2 คาบ
สาระการเรียนรู้ อาหารท้องถิ่น		ผู้สอน นางชลมา นิตะ

สาระสำคัญ

อาหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อร่างกายของเรา อาหารมีหลายประเภท อาหารแต่ละประเภทมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โดยเฉพาะเอกลักษณ์ที่แสดงความเป็นท้องถิ่น ซึ่งนับว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของท้องถิ่นนั้น ๆ สำหรับในประเทศไทยเรา อาหารแต่ละท้องถิ่นนอกจากจะมีความอร่อยแล้ว อาหารเหล่านั้นยังมีคุณค่าทางโภชนาการ และมีคุณค่าทางสมุนไพรที่จะทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์ เนื้อหาที่ปรากฏในตำราเล่มนี้ มีรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของอาหารท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นกับวัฒนธรรม คุณค่าอาหารท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นประเภทพืชผักผลไม้ เห็ดสาหร่าย สัตว์และแมลง รวมทั้งเครื่องเทศที่ใช้ในอาหารท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นกับประเพณี นอกจากนี้ยังกล่าวถึงพฤติกรรม การกินอาหารของแต่ละท้องถิ่น คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องในอาหารท้องถิ่นของแต่ละภาคของไทย ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าตำราอาหารท้องถิ่นเล่มนี้ จะมีประโยชน์ต่อนักศึกษา และอาจารย์ รวมถึงบุคคลอื่น ๆ ที่สนใจจะช่วยกันอนุรักษ์และเผยแพร่เอกลักษณ์ของอาหารท้องถิ่นของไทยต่อไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักเรียนสามารถบอกความหมายความสำคัญของอาหารในท้องถิ่นได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและความสำคัญของอาหารในท้องถิ่น
2. หลักการจัดและตกแต่งอาหาร
3. คุณประโยชน์ของอาหาร

กิจกรรมการเรียนการสอน

(หลังจากสัปดาห์ที่แล้วครูได้นำนักเรียนไปทัศนศึกษาในตัวเมืองอำเภอสายบุรีตามจุดต่างๆ เช่น มัสยิดทรายา วังพิพิธภักดี ตลาดหน้าวัง และอื่นๆ)

1. ครูและนักเรียนร่วมสนทนาถึงอาหารที่นักเรียนทานในแต่ละวัน โดยสุ่มถามนักเรียน หลังจากนั้นให้นักเรียนพร้อมครูจัดบันทึกคำตอบของนักเรียนบนกระดานเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอาหาร แล้วให้นักเรียนจัดประเภทหมวดหมู่ของอาหารจากคำตอบที่มีอยู่บนกระดานว่า สามารถแบ่งได้กี่ประเภทหมวดหมู่อาหาร

2. ให้นักเรียนฟังเพลง ส้มตำ จนจบ แล้วนำรูปภาพอาหารต่างๆ เช่น ขนมโค ขนมครก ละขอให้นักเรียนดูแล้วสนทนากับนักเรียนโดยใช้คำถามดังนี้

2.1 คำถาม นักเรียนฟังเพลงส้มตำแล้วรู้สึกอย่างไร

แนวคำตอบ รักบ้าน อยากมีบ้านเป็นของตนเอง มีความสุข ตามความคิดของนักเรียนแต่ละคน

2.2 นักเรียนดูรูปภาพอาหารในท้องถิ่นแล้วรู้สึกอย่างไร

แนวคำตอบ รู้สึกหิว อาหารในสายบุรีมีหลายอย่าง ประโยชน์จากสมุนไพรที่ใส่ตอบตามความคิดของนักเรียน

2.3 นักเรียนจะทำขนมอะไร.

แนวคำตอบ ความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคน เช่น อยากทำขนมโคเพราะทำง่ายและอร่อยอยากทำละแซเป็นเพราะอีกหน่อยคงหาทานยาก

3. ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบว่าเมื่อเรียนจบ 2 คาบนี้ นักเรียนสามารถบอกความหมายความสำคัญของอาหารในท้องถิ่นได้

4. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนหน่วยที่ 1 เรื่องอาหารในท้องถิ่น

5. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 3-4 คน กระจายความสามารถโดยมีนักเรียนเก่ง 1 คน นักเรียนปานกลาง 2-3 คน และนักเรียนอ่อน 1 คน เลือกประธาน และเลขาธิการ

6. ประธานแต่ละกลุ่มรับใบความรู้และแจกให้สมาชิกในกลุ่มดังนี้

คนที่ 1 รับใบความรู้ ใบงานที่ 1.1 เรื่องความหมายและความสำคัญของอาหารในท้องถิ่น

คนที่ 2 รับใบความรู้ ใบงานที่ 1.2 ความสำคัญและวิธีการจัดตกแต่งอาหารให้น่าทาน

คนที่ 3 รับใบความรู้ ใบงานที่ 1.3 เรื่องประโยชน์ของอาหารในท้องถิ่น

7. จัดกลุ่มเชี่ยวชาญโดยให้นักเรียนที่ได้รับใบความรู้ ใบงานใบเดียวกันรวมกลุ่มกัน ศึกษาและทำความเข้าใจ แล้วทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสรุปเนื้อหาโดยย่อลงในสมุดและใบงานขณะนักเรียนทำกิจกรรมครูคอยสังเกตพฤติกรรมพร้อมชี้แนะข้อสงสัย

8. ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเชี่ยวชาญกลับเข้ากลุ่มเดิมแล้วดำเนินการดังนี้

8.1 ผลัดกันอภิปรายให้สมาชิกในกลุ่มฟังโดยเริ่มจากใบความรู้ที่ 1 , 2, 3, และ

4 ตามลำดับ จนครบทุกคน

8.2 สมาชิกในกลุ่มซักถามข้อสงสัยต่างๆและทำความเข้าใจร่วมกัน

9. ส่งตัวแทนกลุ่มละ 1 คนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนครูและนักเรียนร่วมกันสรุป
ความหมายความสำคัญของบ้าน ความหมายความสำคัญของการจัดและตกแต่งบ้าน หลักการจัด
ตกแต่งบ้าน ของตกแต่งบ้าน

10. ทดสอบหลังเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายวิชาศิลปะ

รหัสวิชา ศ 23101

จำนวน 1 คาบ/สัปดาห์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง การสร้างงานศิลปะ

จำนวน 1 คาบ

สาระการเรียนรู้ ศิลปะกับความฝัน

ผู้สอน นางนภภรณ์ สวามิภักดิ์

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การวาดภาพ (Painting) เป็นผลงานศิลปะภาพวาดที่ศิลปิน แต่ละงานสร้างสรรค์ขึ้นด้วยประสบการณ์และแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ วิถีชีวิต-วัฒนธรรมสังคม สภาพแวดล้อมและเรื่องราวอื่นๆ ความสามารถ ความชำนาญ และความพอใจนำเสนอวิธีการอื่นๆ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับทัศนะแนวคิด และกสรแสดงออกของศิลปินผู้สร้างสรรค์

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ศ.1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์ คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ศ.1.2 .ม.3/4 มีทักษะในการสร้างงานทัศนศิลป์

4. จุดประสงค์ของการเรียนรู้

1. บอกความหมายและลักษณะของจิตรกรรม (K)
2. ฝึกสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม (P)
3. ชื่นชมผลงานศิลปะของตนเองและผู้อื่น (A)
- 4.

5. เนื้อหา/สาระการเรียนรู้

เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานศิลปะ

- จิตรกรรม

6. กิจกรรมการเรียนรู้

(ต่อจากคาบที่แล้วครูให้นักเรียนเดินสำรวจเมืองสายบุรี ว่านักเรียนสนใจที่จะวาดภาพอะไรของเมืองสายบุรี)

6.1 ครูนำภาพวาดสถานที่ที่มีชื่อเสียงมาให้นักเรียนดู 1 ภาพ จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงาน โดยครูใช้คำถามดังนี้ (ตัวอย่างคำตอบ)

- ผลงานที่นักเรียนเห็นคืออะไร (ภาพวาดหอเอนเมืองปักษ์)
- ใช้เทคนิควิธีการใด ในการสร้างสรรค์ (การวาดภาพ)
- ผลงานชิ้นนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร (ตึก)
- นักเรียนคิดว่าผลงานชิ้นนี้มีคุณค่าอย่างไร (ความลาดเอียงที่สมดุล)
- นักเรียนชื่นชอบผลงานชิ้นนี้หรือไม่ ชื่นชอบส่วนใด และเพราะเหตุใด (ชอบเพราะดูแปลกตา)

6.2 ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ผลงานที่นักเรียนได้ดูไปนั้น เป็นผลงานที่การวาดภาพ (Painting) คือ ผลงานศิลปะภาพวาดที่ศิลปินแต่ละคนสร้างสรรค์ ขึ้นด้วย ประสบการณ์และแรงบันดาลใจจาก-ธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคม สภาพแวดล้อมและเรื่องราวต่างๆ โดยใช้ฝีไม้ลายมือ ความสามารถ ความชำนาญและความพอใจ นำเสนอด้วยสี สีน้ำ หรือสีฝุ่น รวมทั้งเทคนิควิธีการอื่นๆ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับทักษะ แนวความคิดและการแสดงออกของศิลปิน ผู้สร้างสรรค์ ทั้งนี้ ผลงานจิตรกรรมมีวิวัฒนาการ ความเคลื่อนไหวก้าวหน้า ต่อเนื่องไปตามสภาพความเป็นไปของโลกและสังคม

6.3 เมื่อนักเรียนร่วมกันกันศึกษา เกี่ยวกับรูปแบบผลงาน จิตรกรรมแต่ละประเภทแล้วครูให้นักเรียนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดภาพ

6.4 ให้นักเรียนเลือกวาดรูปที่นักเรียนอยากจะนำเสนอเมืองสายบุรีตามจินตนาการของนักเรียน 1 ผลงาน โดยนำผลงานแลกเปลี่ยนและร่วมกันชื่นชมพร้อมร่วมกันอภิปรายถึงความแตกต่างและความโดดเด่นของผลงานแต่ละภาพ

6.5 นักเรียนทำความสะอาดบริเวณ ทำความสะอาดวัสดุ อุปกรณ์ และเก็บวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้อย่างถูกวิธี

6.6 นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ ดังนี้

- ผลงานภาพวาดที่ศิลปินแต่ละคนสร้างสรรค์ขึ้นด้วยประสบการณ์ และแรงบันดาลใจจาก เรื่องราวต่างๆ

7. สื่อและการเรียนรู้

1. ภาพวาดหรือผลงานจิตรกรรม
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดภาพ
3. หนังสือเรียนทัศนศิลป์ ม.3
- 4.

8. แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. อินเทอร์เน็ต
- 3.

9. การวัดและประเมินการเรียนรู้

Rancangan Mengajar Yang Keempat

Bahagian : Bahasa Pelajaran : Bahasa Melayu Kelas : Satu
Unit : Kedua Tajuk : Karangan Gambar Masa : 4 hissah
Unit pembelajaran kecil : 2.2 Tajuk : Kegiatan Jejak Warisan Saiburi
Masa : 2 hissah

1. HASIL PEMBELAJARAN YANG DI HARAPKAN

- Dapat mengarang karangan bergambar.
- Dapat mengenali kosa kata baharu.

2 . TUJUAN PEMBELAJARAN

- Memahami karangan bergambar.
- Memahami teks yang dikarang.

3. KANDUNGAN PEMBELAJARAN

CONTOH KARANGAN

Karangan Jenis Bergambar

Karangan Bergambar Tunggal

-Karangan yang hendak ditulis itu hendaklah berpandukan gambar yang telah disediakan.

-Setiap gambar perlu dipastikan bila , di mana dan waktu supaya penulisan lebih jelas

-Perlu meneliti seluruh gambar dengan mendalam.

-Pastikan apa yang berlaku, apa yang dikerjakan dan suasana.

-Sewaktu menulis , pastikan diri terlibat di dalam gambar, bukan sebagai pencerita dari luaratau dijadikan karangan penerangan.

-Ceritakan peristiwa yang ada di dalam gambar tersebut dalam bentuk karangan.

Karangan Bergambar Bersiri

- Karangan hendak berpandukan gambar-gambar yang telah disediakan.
- Sebaik-baiknya jadikan diri kamu terlibat sama dengan cerita yang hendak ditulis.
- Setiap perenggan berdasarkan sekeping gambar.
- Karangan yang hendak ditulis itu hendaklah berpandukan peristiwa-peristiwa yang terdapat di dalam gambar-gambar tersebut mengikut urutan atau susunan.
- Boleh menyertakan tajuk, tetapi tidak menjadi kemestian.

Cara menulis karangan bergambar:

1. Bagi murid-murid darjah 3 & 4, gambar yang diberi adalah gambar empatbersiri.
2. Bagi murid-murid darjah 5 & 6 pula, gambar yang diberi adalah gambar enambersiri.
3. Di setiap gambar bersiri yang diberi terkandung sebuah cerita. Kamudikehendaki menuliskan suatu cerita yang menarik berdasarkan gambar bersiri yang diberi itu.

Cuba panduan-panduan berikut untuk memperbaiki karangan kamu.....

1. Dalam masa 10 minit yang pertama, lihat keseluruhan urutan gambar danfikirkan cerita yang ada dalam gambar tersebut.
2. Berikan penjodoh bilangan yang sesuai mengikut gambar yang diberi.
3. Apakah perasaan yang ada dalam cerita µgambar-gambar¶ tersebut. Perasaanseperti sedih, gembira, terkejut, hati berdebar-debar dan lain-lain perasaan.
4. Bolehkah kamu selitkan bandingan semacam atau peribahasa dalamkarangan kamu itu? (Kita akan membincangkan dengan lebih lanjut tentangbahagian ini dalam isu-isu yang akan datang).
5. Ingat, tulis karangan kamu dalam sekurang-kurangnya tiga perenggan.

- a. Perenggan pertama ± permulaan cerita
- b. Perenggan kedua ± isi cerita
- c. Perenggan ketiga ± penutup cerita.

6. Kamu boleh memulakan karangan dalam bentuk dialog untuk menyedapkan lagi permulaan karangan kamu itu. (Tetapi harus berhati-hati tentang perenggan dan tanda baca jika menggunakan dialog sebagai permulaan karangan!)

7. Gunakan kosa kata (perkataan-perkataan) yang menarik.

a. Mengapa tidak gunakan gementar untuk menggantikan perkataan takut

Contoh : gambar di bawah menunjukkan hutan yang malar hijau di Malaysia. Tulis sebuah karangan tentang kepentingan hutan kepada benda hidup. Panjangnya karangan anda hendaklah tidak melebihi 120 patah kata.

[20 markah]

Hutan merupakan anugerah daripada Tuhan. Anugerah ini memang tidak ternilai kepada hidupan sarwa alam. Oleh sebab itu, alam ini wajar dipelihara sebelum terlambat kerana “sesal dahulu pendapatan, sesal kemudian tidak berguna”.

Hutan dapat dijadikan kawasan tadahan air hujan. Dengan ini, kita dapat menggunakannya dalam pelbagai aspek kehidupan harian seperti memcuci, memasak dan lain-lain. Oleh sebab itu, hutan menjadi nadi kehidupan kepada penduduk bumi.

Selain itu, hutan juga menjadi kawasan mainan fauna di muka bumi ini. Hutan yang berfungsi sebagai habitat kepada flora dan fauna, hutan dapat menyelamatkan flora dan fauna. Hal ini demikian kerana kepupusan flora dan fauna berkait rapat dengan hutan.

Kesimpulannya, hutan wajib dipelihara dengan sebaik-baiknya oleh setiap penduduk bumi. Hutan dapat memberi ketenangan jiwa kepada kita dengan hutan yang malar hijau. Oleh itu, kawasan hutan mestilah diperluas dan dipelihara demi masa depan semua.

4 . PEROSSES PEMBELAJARAN

PENDAHULUAN

- Pelajar menyertai aktiviti berjalan di bandar Saiburi kemudian menceritakan apa yang ditemui.

LANGKAH MENGAJAR

- Menghurai cara – cara membuat karangan bergambar.
- Pelajar menziarah Jejak Warisan Saiburi serta ambil gambar kemudian tulis kosa kata yang ditemui.

- Pelajar ambil kosa kata yang di tulis itu sepaya menjadi karangan.

PENUTUP

- Membuat kesimpulan bersama pelajar.
- Periksa selepas mengajar.

5. ALAT / SUMBER BANTU MENGAJAR

1. Jejak Warisan Saiburi
2. Buku pelajaran
3. Kertas maklumat
4. Kertas kerja
5. Power Point

6. PENILAIAN

1. Memeriksa kertas kerja
2. Menilai bacaan pelajar
3. Memerhatikan kemahiran pelajar
4. Soal jawab
5. Memeriksa buku latihan

1. PENGUKURAN DAN PENILAIAN

Bahagian	Cara penilaian	Alat
Pengetahuan	Memerhati jawapan pelajar	Soalan – Soalan
Hasil ilmi	Ujian penulisan	Borang ujian penulisan
Nilai murni	Memerhati borang penilaian ciri pelajar yang di harapkan	Borang penulisan ciri pelajar yang di harapkan

แผนการเรียนรู้ที่ 3

วิชา ภาษาอังกฤษพื้นฐาน

รหัสวิชา อ 31101

เวลา 2 คาบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : My world

เรื่อง Can you give personal details?

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ (ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง)

- 1.1 พูดยกถามตอบเกี่ยวกับข้อมูลของบุคคล personal details
- 1.2 พูดยกถามตอบเกี่ยวกับโจทย์ปัญหาตัวเลขได้
- 1.3 พูดยกถามตอบเกี่ยวกับการใช้ subject pronoun และ possessive adjective ได้
- 1.4 ฟังบทสนทนาแล้วเติมข้อความให้สมบูรณ์ได้

2. สารการเรียนรู้

Vocabulary :

receptionist : พนักงานต้อนรับ, membership : สมาชิก , club : กลุ่ม ,
address : ที่อยู่

Structure : การใช้คำถาม what , where , how old การใช้ he- his , she -
her (subject pronoun และ possessive adjective)

3. กิจกรรมการเรียนรู้

3.1 ครูทบทวนเลข (numbers) โดยถามโจทย์คณิตศาสตร์ เช่น

1. Two and two is (2 + 2) =

2. Five and one is (5 + 1) =

3. Two and one is (2 + 6) =

นักเรียนอาสาสมัครตอบโจทย์ปัญหา นักเรียนในชั้นช่วยกันตรวจสอบและอ่านออกเสียง
พร้อมกัน

3.2 นักเรียนจับคู่กับเพื่อนสลับกันพูดและตอบโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับตัวเลข ครูเดินดูผล
การปฏิบัติและกล่าวชมเชย

3.3 นักเรียนเปิดหนังสือเรียนหน้า 6 กิจกรรมที่ 1 ครูถาม What is Pat going? (ครู
elicit คำตอบโดยชี้แนะให้นักเรียนดูการแต่งกายของ Pat)ครูพูด Pat is at : Sport Club :
และเขียนประโยคบนกระดานดำ

3.4 นักเรียนจับคู่กับเพื่อนช่วยกันเติมคำลงในช่องว่างในบทสนทนากิจกรรมที่ 2

3.5 นักเรียนฟัง CD Track 7 บทสนทนากิจกรรมที่ 2 และตรวจสอบผลการปฏิบัติพร้อมกัน ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับชื่อถนนและชื่อหมู่บ้านในอำเภอสายบุรี โดยยกตัวอย่างชื่อถนนและอำเภอหรือชื่อหมู่บ้านในท้องถิ่นที่นักเรียนคุ้นเคย จากนั้นนักเรียนเติมคำและข้อความลงใน Extreme Sport และจับคู่กับเพื่อนตรวจสอบผล

3.6 ครูชี้ที่ Remember ในหนังสือเรียนหน้า 6 ชี้ภาพผู้ชาย ชวนนักเรียนสนทนาโดยใช้คำถาม เช่น

Do you know him?

Do you know her?

He is a man.

She is a woman.

What is his name?

What is his name?

(David Beckham

Anna Kournikova)

3.7 ครูตรวจสอบความเข้าใจเพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ he- his ซึ่งเป็นเพศชาย she – her ซึ่งเป็นเพศหญิงโดยชี้ไปที่นักเรียนชายคนหนึ่งในชั้น แล้วถาม Who is he? He is ระบุชื่อ

ครูหยิบปากกาของเด็กชายที่ถูกระบุชื่อ และพูด Who is his pen. (ปฏิบัติเช่นเดียวกันนี้โดยยกตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิง) Who is she? Who is her pen.

3.8 นักเรียนจับคู่กับเพื่อนอ่าน card ในกิจกรรม Language in use เน้นการอ่านและ he- his she – her ใน Extreme Sport ของ Anna และ Paulo โดยนักเรียนสลับกันอ่าน cards ครูสุ่มนักเรียนอ่านออกเสียงเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติเน้นการอ่าน Membership No, Nationality และ Telephone numbers

3.9 นักเรียนจับคู่กับเพื่อนทำกิจกรรมที่ 4 ในหนังสือเรียนหน้า 6 และช่วยกันเฉลยคำตอบ

ครูเขียนคำถามเพิ่มเติมบนกระดานดำ เช่น What is his name? How old is he? Where is she from? What is his address? What is his telephone number? และอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ wh – question : what , where และ how old เพื่อถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลบุคคล โดย ฝึกการใช้รูปประโยคคำถาม ดังนี้

T : What is his name?

Ss: What is his name?

T : Address

Ss: What is his address?

T : her

Ss: What is her address?

นักเรียนจับคู่กับเพื่อน โดย S1 เป็น Anna S2 เป็น Paulo สลับกันพูดถามตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลของแต่ละคน

3.10 นักเรียนแต่ละคนทำ Student Card ของตนเอง

Name..... Age..... Nationality..... Tel..... Address..... School.....	วาดภาพ ของ ตนเอง
--	------------------------

นักเรียนจับคู่กันถามตอบข้อมูลของแต่ละคน ครูชมเชยผลการปฏิบัติ

4. สื่อการเรียนรู้

- 4.1 หนังสือเรียนหน้า 6
- 4.2 Class CD tract 7

5. การวัดและประเมินผล

- 5.1 ผลการปฏิบัติจากกิจกรรมที่ 3-4 ในหนังสือเรียนหน้า 6
- 5.2 ผลการพูดบทสนทนาเพื่อถามและให้ข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนสนทนา

6. กิจกรรมเสนอแนะ

- 6.1 นักเรียนทำกิจกรรมเพิ่มเติมในสมุดแบบฝึกหัดเขียนบทสนทนาถาม- ตอบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายวิชาประวัติศาสตร์ 2 รหัสวิชา ส 31104
 จำนวน 1 คาบ/สัปดาห์ จำนวน 3 คาบ
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ผลงานของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นต่อการสร้างสรรค์ชาติไทย
 สาระการเรียนรู้ที่ 4 ประวัติศาสตร์ ผู้สอน นางสาว ชูใบ๊ะ กาเซ็ง

1. สาระสำคัญ/แนวคิดหลัก

บุคคลสำคัญที่มีส่วนร่วมสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย มีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศชาวไทยทุกคนควรศึกษาผลงานและยกย่องท่าน และนำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน

2. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 4.3ม.4-6/4 วิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนร่วมสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและประวัติศาสตร์ไทย

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

3.1 อธิบายบทบาท และหน้าที่ของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นต่อการสร้างสรรค์ชาติไทยได้(P,A)

3.2 ระบุผลงานที่สำคัญของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นต่อการสร้างสรรค์ชาติไทยได้(K)

4. เนื้อหา/สาระ

4.1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

ผลงานของบุคคลสำคัญในจังหวัดปัตตานีที่มีส่วนร่วมสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์ไทย เช่น

- พระยาตานี
- พระยาศรีวังสา
- ราชาอินทिरา

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีสอนโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์)

คาบที่ 1-3

5.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

1.ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการนำคำกล่าวที่ว่า

“ไอ้ตานีเมื่อวานตำนานขับ บานอรัยขุนาร่ายบรรยายเรื่อง
 ครั้งปฐมวงศามาตั้งเมือง ชาวตานีลือเลื่องแต่เป็องบรรพ์
 เสียงแว่วแว่วแผ่วคำตำนานเอ๋ย หลักฐานเผยใช้เห็นเช่นความฝัน
 ลึนผู้เฒ่าเหมือนจะลึนความสำคัญ ไอ้ทุกวันรอผู้มาศึกษาเอ๋ย”

หรือเขียนบนกระดานให้นักเรียนอ่าน แล้วตั้งประเด็นคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ดังนี้

- นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อคำกล่าวนี้

5.2 ชั้นสอน/จัดกิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ออกเป็น 3 กลุ่มเท่าๆ กัน เพื่อร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ผลงานของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นตนเองต่อการสร้างสรรค์ชาติไทย ตามที่ตัวแทนกลุ่มสนใจและสามารถสอบถามจากคนในท้องถิ่น

2.ครูนำนักเรียนเดินเมืองสายบุรีและให้นักเรียนสอบถามจากผู้รู้ในท้องถิ่นและศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ

3.ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงานร่วมกัน และแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบอย่างชัดเจน

4.ครูให้ข้อเสนอแนะในการทำงานร่วมกัน และคอยให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยหรือเกิดปัญหา

ในการทำงาน

5.3 ชั้นสรุป

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลจากที่ได้ศึกษาค้นคว้า และวางแผนการสรุปข้อมูลและการนำเสนอผลงานที่สร้างสรรค์

6. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

6.1 สื่อการเรียนรู้

1. หนังสือเรียน สังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ฉลาก
3. บัตรคำ

6.2 แหล่งการเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. อินเทอร์เน็ต
3. ผู้รู้ในชุมชน

7. การวัดและประเมินผล

แบบทดสอบหลังเรียน

ภาคผนวก ค
บทความที่ได้รับการตอบรับการตีพิมพ์

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

คานียา มาแจ และซัมซู สาอุ*

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

** Ph.D. (Educational Administration) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาสาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และ 2) เพื่อ
ศึกษาผลจากกระบวนการดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอน
ศาสนาอิสลาม กลุ่มสกลินตงบาย อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน
รวม 8 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ กิจกรรมพัฒนา
เครือข่ายความร่วมมือ แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ผลด้วยการ
วิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นด้วย
แนวคิด “การพัฒนาเครือข่าย” มีกระบวนการ 6 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนถึงถึงความจำเป็นในการสร้าง
เครือข่าย ขั้นตอนประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ขั้นตอนสร้างพันธสัญญาร่วมกัน ขั้นตอนบริหารจัดการ
เครือข่าย ขั้นตอนพัฒนาความสัมพันธ์ และขั้นรักษาความสัมพันธ์ และ 2) ครูผู้สอนสามารถใช้เครือข่าย
การเรียนรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนใน โดยออกแบบและทดลองใช้แผนการจัดการ
เรียนรู้แบบบูรณาการแหล่งเรียนรู้เมืองสายบุรีด้วยแนวคิด “ชมวัง-ชิมอาหาร-สานสัมพันธ์ฉันท์มิตร-
สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม” มีการทดลองสอน วิพากษ์ และนิเทศการสอน และมีความพึงพอใจในการ
เข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก

คำสำคัญ: เครือข่ายความร่วมมือ แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
อำเภอสายบุรี

The Development of a Collaborative Network for Developing Out of School Learning Resources among Islamic Private Schools in Saiburi District, Pattani Province

Daniya Majae* and Samsoo Sa-U**

* M.Ed. Student, Islamic Educational Administration and Management Program (IEAMP), Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

**Ph.D. (Educational Administration), Assistant Professor, Islamic Educational Administration and Management Program (IEAMP), Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

Abstract

The objectives of this research and development research are 1) to develop a training package for teachers to create a collaborative network to develop out-of-school learning resources for Islamic private schools in Saiburi District, Pattani Province, and 2) to examine the results of using this proposed training package. The samples were 8 secondary school teachers in 4 private Islamic schools under Salindong Bayu school group, Saiburi District, Pattani Province. The research instruments comprised a training package consisting of training plans and the training satisfaction questionnaire. The results show that (1) the training package was developed under the concept of *shura* and *jamaah* which consisted of a 6-step process: awareness of the need for network building, coordination step of organization/network organization, covenant-making, network management, relationship development, and maintain the relationship, and (2) teachers were able to develop a Saiburi city walk guide book for the students which comprised of 4 activities namely: visit the palace (*istana raja*), taste the food (*cuba makan*), build relationships (*kawan kita*), create a multicultural society (*saleng budaya*). Furthermore, teachers were satisfied with participating in the activities at a high level.

Keywords: Collaborative Network, Out of School Learning Resources, Islamic Private school, Saiburi District

บทนำ

อิสลามส่งเสริมการทำงานร่วมกันในทุกด้านของชีวิต โดยส่งเสริมให้มีการร่วมมือในการงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และห้ามร่วมมือกันในเรื่องที่มีศกฏหมายและหลักการศาสนา โดยอิสลามถือว่าความร่วมมือดังกล่าวนี้เป็นวิถีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมของมุสลิม (Irajpour, Ghaljaei and Alavi, 2015) การทำงานในแบบเครือข่ายร่วมกันนั้น จะสร้างความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีมให้เกิดขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับมุสลิม และจะนำไปสู่การปรึกษาหารือที่เรียกว่า กระบวนการชูรอ (al-Shura) ซึ่งเป็นการประชุมหรือปรึกษาหารือตามรูปแบบอิสลามจนได้ข้อสรุปหรือมติเพื่อนำไปปฏิบัติ ดังที่อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอะลา) ได้ตรัสไว้ในอัล-กุรอ่าน ความว่า

“และกิจการของพวกเขามีการปรึกษาหารือกันระหว่างพวกเขา” (อัลชูรอ : 38)

ความร่วมมือและการสร้างการเครือข่ายโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการชูรอ นั้น เป็นวิถีชีวิตสำหรับชุมชนมุสลิมเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน สามารถนำแนวคิดสู่การปฏิบัติ ผ่านการหนุนเสริมทางวิชาการของคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ จนเกิดการถอดบทเรียนเพื่อจะก้าวต่อไปในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (อับดุลสุโก ดินอะ, 2556) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและผลลัพธ์ของการนำความร่วมมือและการสร้างการเครือข่ายไปใช้ในแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา (Abas and Ghofur, 2021; Wijaya and Ramadhon, 2022)

รูปแบบและเทคนิคการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

เครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network : CN) เป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ (เช่น องค์กรและผู้คน) ที่แตกต่างกันทั้งในด้านภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมการค้าเงินงาน วัฒนธรรม ทูทางสังคมและเป้าหมาย แต่เป็นการร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Camarinha-Matos and Afsarmanesh, 2008) ซึ่งถ้ามีการพัฒนาเครือข่ายอย่างมืออาชีพ (Professional network) แล้ว จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยสร้างเครือข่ายวิชาชีพ (PLC) ต่อไป (Katz, Earl, Jaafar, and Elgie, 2008; รจนา บุญลพ และ กาญจนา กัทธาวิวัฒน์, 2563)

การพัฒนา CN ในประเทศไทยแม้ว่าได้พัฒนามาได้ไม่นานนัก แต่นักวิชาการด้านการศึกษาได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเห็นผลการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม โดยงานของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) เป็นงานวิจัยช่วงแรกที่ได้พัฒนารูปแบบ CN เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

ขนาดเล็ก ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ชั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ชั้นรักษาความสัมพันธ์

ต่อมาได้มีการพัฒนาและต่อยอดงานงานวิจัย เช่น จิรภัทร มหาวงศ์ วิทยา จันทร์ศิลา และ ทรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์ (2559) ได้พัฒนารูปแบบการบริหาร CN ทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง โดยเน้นขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยมีกระบวนการบริหารเครือข่ายที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การประสานงาน การดำเนินงาน และการปรับปรุง และงานของ Phiraisaengchan, Puthaprasert, Yaboonthong, and Manokarn (2021) ที่ได้พัฒนาโมเดล CN สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบกระบวนการจัดการเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นคิดร่วมกัน 2) ชั้นการวางแผนร่วมกัน 3) ขั้นตอนการดำเนินงานร่วมกัน 4) ชั้นนิเทศติดตามร่วมกัน 5) ชั้นประเมินผล และ 6) ชั้นชื่นชมความสำเร็จ โดยปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายความร่วมมือนั้น พบว่าเกี่ยวข้องกับ บุคคล วัสดุ งบประมาณ และการจัดการ

สำหรับในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น งานถอดบทเรียนการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วมสู่โรงเรียนสุขภาวะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ พิณสุดา สิริรังคร (ม.ป.ป.) ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อประเมินโครงการดังกล่าว โดยพบว่า เป็นการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่มีความเชื่อและปรัชญาเดียวกัน บริบทและพื้นที่เดียวกัน ปัญหาเดียวกัน สังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน หรือสังกัดเดียวกันมารวมตัวกันเพื่อจัดการการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในโรงเรียน ภายใต้การมีส่วนร่วมของโรงเรียนเครือข่ายและชุมชน ภายใต้หลักการการกระจายความรับผิดชอบแบบมีส่วนร่วม (decentralization & participatory of education) ความเป็นอิสระและความไว้วางใจ (Freedom & Trust) การตรวจสอบและถ่วงดุลกันเอง (check & balance) การเสริมพลังทางการศึกษา (education empowerment) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน คือ ร่วมคิด (co - thinking) ร่วมวางแผน (co -planning) ร่วมตัดสินใจ (co - decision making) ร่วมดำเนินการ (co-operating) ร่วมรับผิดชอบ (co - responsibility) ร่วมแก้ปัญหา (co - problem solving) ร่วมติดตามประเมินผล (co - follow - up) และร่วมชื่นชมผลสำเร็จร่วมกัน (co - outcome praising)

จะเห็นได้ว่า การใช้ CN ในประเทศไทยในการจัดการศึกษานั้น สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงพัฒนาคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้งานในวัตถุประสงค์ที่หลากหลายทั้งลักษณะของงาน พื้นที่ และหน่วยงานในระดับต่าง ๆ

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน : แนวทางและการมีส่วนร่วม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 8 ได้กำหนดการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 29 โดยกำหนดให้ สถานศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ได้ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน แม้ว่าการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ แต่ในความเป็นจริงแล้ว ยังพบปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ในประเทศไทย เช่น ไม่มีพอเพียง ขาดคุณภาพ ขาดงบประมาณ ขาดแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จึงส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา (ปริญา จันทะคาม และ อิชชัย จิตรนันท์, 2563)

จากปัญหาดังกล่าว ได้มีการศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ปริญา จันทะคาม และ อิชชัย จิตรนันท์ (2563) ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งพบองค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ การวางแผน การปฏิบัติตาม การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบ การนิเทศติดตามและประเมินผล การปรับปรุง การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยพบสภาพปัจจุบันของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย สภาพพึงประสงค์ของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 แนวทาง ได้แก่ การดำเนินงานร่วมกับชุมชน การดำเนินงานเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

บริบทและความท้าทายในการจัดการแหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี ในภาพรวมแล้วมีปัญหาเรื่องการเรียนการสอนที่คล้ายกับโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วไป พบปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาด้านวิชาการ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และด้านสื่อและเทคโนโลยี (อาอิตี๊ะ เจ๊ะแหว, 2558) ซึ่งงานวิจัยของ ยุธอนา เกื้อกุล และ นิเลาะ แวอุเซ็ง (2560) ได้อธิบายถึงสาเหตุดังกล่าวว่า อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดระบบการบริหารจัดการที่ดีในด้านวิชาการ ผู้บริหารมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ส่วนและใหญ่พัฒนามาจากสถาบัน

ศึกษาพอแนะซึ่งเน้นเรื่องการสอนศาสนาเป็นหลัก ซึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ จะต้องใช้เวลาในการวางแผน และบริหารจัดการพอสมควร

พื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ทำให้มีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม รวมทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติทั้งบนบกและทางน้ำ มีสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับสำนักงานการศึกษาเอกชน (ส.ช.) อำเภอสายบุรี พบว่า ยังไม่มีปรากฏว่าได้มีการสร้างเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี แม้ว่าจะมีการทำวิจัยที่ทำการสำรวจและนำเสนอข้อมูลของอำเภอสายบุรี เช่น งานวิจัยของ กิตติพงศ์ เชงลอยเลื่อนปรียา แก้วพิมพ์รัตติกาล เรืองฤทธิ์ และ สุธินันท์ กำเนิดรักษา (2565) แต่ก็เป็นการวิจัยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งนอกจากจะเป็นการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการวางแผนเพื่อจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่จะช่วยเสริมพลังของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนเพื่อสร้างแนวคิดโรงเรียนเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน (ส.ช.) อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กลุ่มสลิมนตบาย อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี จำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวม 8 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเลือกแบบเจาะจง

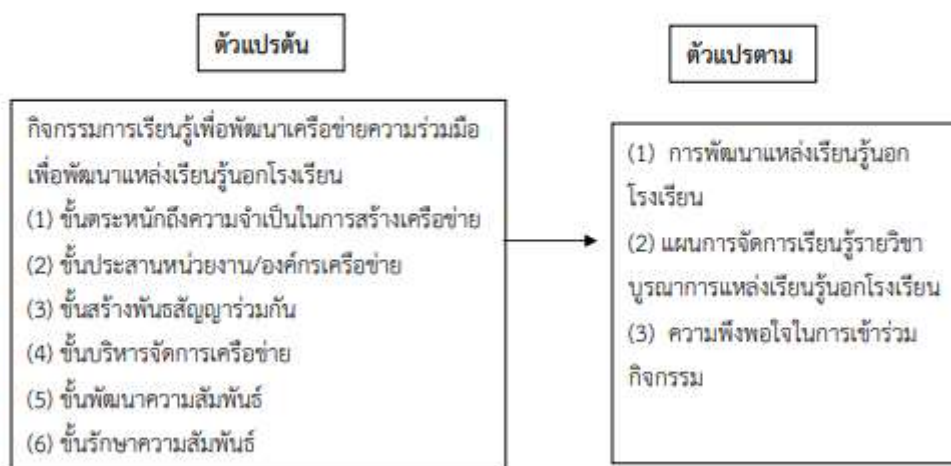
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือสำหรับพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ชั้นสร้างพันธมิตรสัญญาาร่วมกัน ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และชั้นรักษาความสัมพันธ์

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ผลการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนเพื่อการจัดการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาบูรณาการแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน และความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและสังเคราะห์ ร่วมกับการประยุกต์รูปแบบการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นกระบวนการการพัฒนาริเริ่มเครือข่ายสำหรับกลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมี 6 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ชั้นสร้างพันธมิตรสัญญาาร่วมกัน 4) ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ชั้นรักษาความสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัยใช้วงจร PAOR คือ การวางแผน (Planning) เป็นการวางแผนที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การปฏิบัติ (Action) เป็นการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ การติดตามผลการปฏิบัติ เป็นการสังเกต (Observation) และขั้นสุดท้ายคือการสะท้อน (Reflection) (ชูศักดิ์ เอกเพชร, 2561) โดยมีรายละเอียดของการวิจัยดังนี้

เครื่องมือการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือวิจัย ในการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยจำนวน 3 ชิ้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาเครือข่ายสำหรับกลุ่มขนาดเล็กตามแนวคิดของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ดังที่กล่าวไปข้างต้น โดยผู้วิจัยออกแบบและจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นที่สอดคล้องกับตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) และทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2558) จำนวน 6 กิจกรรม คือ “คิด-ค้น-คุย-โค้ช-คิด-เครือข่าย” ใช้เวลาทั้งหมด 50 ชั่วโมง

2. แบบสัมภาษณ์กลุ่ม ใช้ในการซักถามกลุ่มตัวอย่าง ตามประเด็นที่นักวิจัยกำหนดไว้ คือ ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย และการฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาบูรณาการแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน และการทดลองนำไปใช้

3. แบบประเมินความพึงพอใจ ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ 5 ระดับ ดังนี้ 5คะแนน หมายถึงระดับความพึงพอใจมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก 3 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง 2 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย 1 คะแนน หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ประเมินไว้ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึงระดับความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

เครื่องมือทั้ง 3 ชนิดนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบเชิงเนื้อหา ด้วยวิธี IOC ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่า แต่ละชนิดมีคะแนนมากกว่า .80 หมายถึงเครื่องมือวิจัยมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากผลการทดลองใช้กิจกรรม โดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้นัดหมายกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำความเข้าใจและร่วมวางแผนการดำเนินการ โดยจัดตารางวันที่และนัดหมายการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมทั้ง 6 ขั้นตอน ทั้งหมดรวม 50 ชั่วโมง วิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลเกี่ยวกับครูผู้สอนที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีจำนวนทั้งหมด 8 คน เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 25 และเป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 75 อายุระหว่าง 25-30 ปี มีจำนวน 5 คน (ร้อยละ 62.5) อายุระหว่าง 30 - 40 ปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 25) และมีอายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน (ร้อยละ 12.5) เข้ารับการฝึกอบรมทุกคนมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการพัฒนาเครือข่าย

2. ผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาสังกัดสข. โดยจัดกิจกรรมจำนวน 6 ครั้ง ระหว่างเดือนตุลาคม 2564 – มีนาคม พ.ศ. 2565 เป็นเวลา 5 เดือน รวมเป็นระยะเวลา 50 ชั่วโมง ผลการจัดกิจกรรม ฯ แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการจัดกิจกรรมผลการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

กิจกรรม ที่	กระบวนการ สร้าง เครือข่าย	เวลา (ชั่วโมง)	กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด Andragogy	ผลการจัดกิจกรรม
1	ขั้นตระหนักถึง ความจำเป็น ในการสร้าง เครือข่าย	6	คิด : การวิเคราะห์ปัญหาด้วย เทคนิค brainstorming เป็น กิจกรรมที่ให้ผู้สอนนำเสนอ ปัญหาที่พบเจอในโรงเรียน ร่วมกัน	ครูผู้สอนนำเสนอปัญหาและความต้องการของโรงเรียนที่ เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และปัญหาการ จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาที่ตนเอง รับผิดชอบ และเห็นพ้องกันถึงความสำคัญในการมี เครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว
2	ขั้นประสาน หน่วยงาน/ องค์กร เครือข่าย	3	ค้น : การสำรวจแนวทางและ ออกแบบวิธีการสื่อสารระหว่าง กันเพื่อทำงานประสานกัน	ครูผู้สอนได้นำเสนอแนวคิดการตั้งหัวหน้า รองหัวหน้า และ เลขา เพื่อทำหน้าที่ประสานงานโดยสร้างกลุ่ม Line เพื่อ ติดต่อประสานงาน ปริญญาหรือ การสื่อสาร และส่ง ข่าวสารหรือเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งกำหนดหลักการใช้กลุ่ม Line ดังกล่าว
3	ขั้นสร้างพันธ สัญญาร่วมกัน	9	คุย : ร่วมวางแผน ร่วมออกแบบ จุดประสงค์ของเครือข่าย	ครูผู้สอนได้กำหนดวัตถุประสงค์ของเครือข่าย คือ การ สำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและจัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้แบบบูรณาการรายวิชาต่างๆ และจัดทำแผนการ ดำเนินงาน โดยเลือกแนวทางการการเดินทาง ซึ่งเป็น โครงการที่ครูผู้สอนบางคนมีประสบการณ์และได้นำเสนอ ซึ่งทุกคนเห็นพ้องกัน จากนั้นทำการลงพื้นที่เพื่อสำรวจ แหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนโดยร่วมเดินสำรวจในโครงการ เดินเมืองสายบุรี และการทำแผนการสอนแบบบูรณาการ ร่วมกัน
4	ขั้นบริหาร จัดการ เครือข่าย	6	โค้ชชิ่ง : แนวทางการวิพากษ์ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ กัลยาณมิตร โดยใช้เทคนิค world cafe	ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงของสมาชิกในกลุ่ม และมีการติดต่อ ประสานงานทั้ง on-site และ online
5	ขั้นพัฒนา ความสัมพันธ์	20	คู่คิด : การจับคู่เพื่อวิพากษ์และ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง ชิ้นงาน	มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการนำไปใช้ระหว่าง สมาชิก
6	ขั้นรักษา ความสัมพันธ์	6	เครือข่าย : การขยายกิจกรรม เพื่อคงไว้ซึ่งเครือข่าย	ถอดบทเรียน และการนำเสนอผลการดำเนินโครงการและ การขยายผลเครือข่ายโรงเรียน รวมทั้งการทำเพจ Facebook เพื่อการขยายเครือข่ายและรักษาความสัมพันธ์

3. ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนและการทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายได้นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อบูรณาการการสอนในแต่ละรายวิชา กับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในอำเภอสายบุรีเข้าด้วยกันเพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยจัดทำแผนที่สำหรับโครงการเดินเมืองสายบุรีและรายละเอียดของแหล่งเรียนรู้ จากการลงสำรวจพื้นที่ในเขตตัวเมืองสายบุรี กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมวิเคราะห์และนำเสนอแนวคิด (Theme) ของกิจกรรม คือ “ชมวัง (*istana raja*) - ชิมอาหาร (*cuba makan*) - สานสัมพันธ์ฉันท์มิตร (*kawan kita*) - สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม (*saleng budaya*)” โดยจำแนกแหล่งเรียนรู้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วังเจ้าเมืองสายบุรี เรือนหอพระยาพิพิธภักดี
2. ศาสนสถาน ได้แก่ มัสยิดรายา มัสยิดปากีสถาน มัสยิดตะลูนัน วัดวิมลพัฒนาราม ศาลเจ้าของชาวจีน และโบสถ์ของชาวคริสต์ เป็นต้น ซึ่งสะท้อนความเป็นพหุลักษณะของสังคมสายบุรี
3. ย่านชุมชน เช่น ย่านตลาดสด ย่านชุมชนจีน ย่านตลาดเก่า รอบบริเวณมัสยิดตะลูนัน ชุมชนบ้านการหยี ชุมชนวังเก่า
4. ส่วนราชการต่าง ๆ เช่น โรงเรียน สถานีตำรวจ ไปรษณีย์ ธนาคาร สำนักงานที่ดิน ที่ว่าการอำเภอ
5. แหล่งเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น แม่น้ำสายบุรี เขาสลิงตงบาย

หลังจากนั้นได้ครูผู้สอนได้ร่วมกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันกำหนด ทางกลุ่มตัวอย่างได้ร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนจำนวน 8 เรื่องตามสาระวิชาของตนเอง มีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 รายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

คนที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระวิชา	แหล่งเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	ความหลากหลายทางชีวภาพ	ชีววิทยา	แม่น้ำสายบุรี เขาสลิงตงบาย	2
2	My world	ภาษาอังกฤษ	มัสยิดรายา	2
3	Kegiatan jejak warisan Saiburi	ภาษามลายู	วังเจ้าเมืองสายบุรี	2
4	อิทธิพลของภาษาถิ่น	ภาษาไทย	ตลาดสดสายบุรี	2
5	การวาดเส้น	ศิลปะศึกษา	เรือนหอพระยาพิพิธภักดี วังเจ้าเมืองสายบุรี	2
6	อาหารท้องถิ่น	การงานอาชีพ	ย่านตลาดเก่า และเรือนหอพระยาพิพิธภักดี	2
7	การนำเสนอ Power point	การออกแบบเทคโนโลยี	ศาสนสถาน (มัสยิด-วัด-ศาลเจ้า-โบสถ์คริสต์)	2
8	ความหลากหลายของผู้คนและวัฒนธรรม	สังคมศึกษา	ย่านชุมชน	2

หลังจากที่มีการพัฒนาแผนการสอนร่วมกัน มีการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะการสอนเพื่อการปรับปรุง จากนั้นได้มีการเลือกแผนการสอนจำนวน 1 เรื่อง เพื่อทำการทดลองสอนจำนวน 2 ชั่วโมง โดยมีสมาชิกเป็นผู้สังเกตการณ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

4. การประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

จากการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนในการเข้าร่วมกิจกรรม ผลปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

อันดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1	ด้านปัจจัยนำเข้า	4.36	.45	มาก
2	ด้านกระบวนการ	4.45	.53	มาก
3	ด้านผลผลิต	4.30	.32	มาก
		4.37	.43	มาก

จากตาราง 3 พบว่า การประเมินการจัดกิจกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = .53) อันดับที่ 2 ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = .45) และ อันดับที่ 3 ด้านผลผลิต ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = .32)

อภิปรายผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

การวิจัยในครั้งนี้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ โดยมีกระบวนการ 6 ขั้นตอน รูปแบบการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) คือ ชั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย ชั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ชั้นสร้างพันธมิตรผู้เกี่ยวข้องกัน ชั้นบริหารจัดการเครือข่าย ชั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และชั้นรักษาความสัมพันธ์ ซึ่งและขั้นตอนนี้มีส่วนส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และการสร้างเครือข่าย ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ “คิด-ค้น-คุย-โค้ช-คูคิด-เครือข่าย” ที่แต่ละขั้นตอนได้เปิดโอกาสให้ทุกคน ได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็น ระดมความคิดร่วมกันในการกำหนดปัญหาและร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหาพร้อมกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการนำปัญหาของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมอบรมที่มีประสบการณ์ร่วม (Shared experiences) ในปัญหาเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ สอดคล้องกับตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) (ปิยะ ศักดิ์เจริญ, 2558) โดยกล่าวถึง เทคนิคฝึกอบรม ซึ่งเน้นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential techniques) ทำให้ผู้รับการอบรมได้มีโอกาสผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิม ที่มีอยู่ทำให้การเรียนรู้ที่ได้รับใหม่นั้นมีความหมายเพิ่มเติมขึ้นอีก ซึ่งในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มครูผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวก

สะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ของตนไปยังผู้รับการอบรม ทำให้ช่วยรักษาหรือเสริมสร้างประสบการณ์ภายใน ซึ่งจะทำให้ผู้ใหญ่ก็จะเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้นในขั้นตอนนี้ได้สร้างการเรียนรู้ที่คำนึงถึงทั้งในด้านของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใหญ่ และการใช้ประสบการณ์มาแบ่งปัน และทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ในส่วนของขั้นตอนในแต่ละช่วงนั้น จะเห็นถึงกระบวนการที่สร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้เข้าร่วม ซึ่งมาจากโรงเรียนที่แตกต่างกัน และไม่เคยพบเจอกันมาก่อน ซึ่งเป็นเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับกลุ่มขนาดเล็ก จากแนวคิดของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) จะเห็นถึงกระบวนการซึ่งเริ่มสร้างความเป็นเจ้าของกลุ่ม (Sense of Belonging) ผ่านกระบวนการแรกคือ **ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย** ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่รู้จักกันมาก่อน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นในขั้นตอนนี้จะเริ่มจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อหาจุดร่วมประสบการณ์ (Shared experiences) ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ผ่านการพูดคุยและแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขของแต่ละโรงเรียน เป็นการสร้างความคุ้นเคยและเป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรม (ice breaking) ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ครูผู้สอนจะลดอาการประหม่าและความรู้สึกเคอะเขินหลังจากผ่านกระบวนการดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำกิจกรรมหรือเกมละลายพฤติกรรมมาใช้ในกระบวนการนี้เพื่อลดความเป็นทางการ (Formality) ของกลุ่ม และสร้างการรู้จักกันให้เร็วมากขึ้น ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบจากกระบวนการนี้คือ ครูผู้สอนแสดงความเข้าอกเข้าใจ (Empathy) เพื่อนครูด้วยกัน แม้จะเพิ่มพบเจอเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้ฟังปัญหาหรือความเจ็บปวด (pain) ที่เหมือนกันก็จะทำให้มีความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น (Clark, Robertson, and Young, 2018) ซึ่งน่าจะส่งผลต่อเครือข่ายที่จะเกิดขึ้น

ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย ในขั้นตอนนี้ เป็นการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างของบุคคล ผ่านการจัดตำแหน่งและหน้าที่ในเครือข่าย ซึ่งเป็นการคาดหวังความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และเปลี่ยนความสัมพันธ์จากคนแปลกหน้าไปสู่เพื่อนร่วมงาน และสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้นจากขั้นตอนต่อไปคือ **ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน** ซึ่งครูผู้สอนได้ร่วมกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (Shared vision) และออกแบบกิจกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการอธิบายของ รจนา บุญลพ และกาญจนา ภัทราวีวัฒน์ (2563) เกี่ยวกับบทบาทของค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทางการศึกษาว่า เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการดำเนินงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพการศึกษา

ในส่วน of ชั้นบริหารจัดการเครือข่ายนั้น เป็นการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของเครือข่าย และใน **ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และขั้นรักษาความสัมพันธ์** เป็นขั้นการของการสื่อสารเพื่อรักษาไว้ซึ่งการอยู่รอดของเครือข่าย ซึ่งในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตถึงเงื่อนไขความสำเร็จที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการดังกล่าว คือ ครูผู้สอนดำเนินกิจกรรมใน “หน้างาน” ของตนเอง มีการวิพากษ์แบบกัลยาณมิตร เน้นการช่วยเหลือกัน มีการรับฟังและนำเสนอความคิดเห็นอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขของการสร้างเครือข่าย ดังที่ พลเดช ปิ่นประทีป (2556) ได้กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายต้องไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้น ๆ

2.ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนและการทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ : เครื่องมือและแนวทางการพัฒนา

จากแนวคิด (Theme) ที่ถอดมากจากการสำรวจและการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยมีรายละเอียด คือ “ชมวัง (istana raja) -ชิมอาหาร (cuba makan) -สานสัมพันธ์ฉันท์มิตร (kawan kita) -สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม (saleng budaya)” ที่นำเสนอแหล่งเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านในสายบุรีนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมการเดินทาง (City walk) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและสามารถการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับตัวของครูผู้สอนอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง อีกทั้งกิจกรรมเดินทางให้ผู้เข้าร่วมสัมผัสคุณค่าและศักยภาพของเมืองของพวกเขา ผ่านกระบวนการต่าง ๆ คือ การสังเกต สำรวจ ตั้งคำถาม ต่อยอดไปสู่การสืบสอบ ค้นหา เชื่อมโยง (สถาบันเกอเธ่ ประเทศไทย, 2565) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจัดกิจกรรมในครั้งแรกและใช้เวลาไม่นาน ทำให้มีเวลาจำกัดในการพูดคุยกับชุมชนเพื่อสืบค้นข้อมูล ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ของผู้คนในชุมชน และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ทำให้แหล่งเรียนรู้ที่นำเสนอส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่มองเห็นจับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) ซึ่งหากมีการวางแผนพัฒนากิจกรรมที่ให้โอกาสครูผู้สอนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชน ก็สามารถขยายแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้เพิ่มขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการไปใช้ประโยชน์

1. กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีนี้ เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายขนาดเล็ก ซึ่งไม่ควรมากกว่า 10-15 คน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความสนใจและมีหน้าที่รับผิดชอบที่คล้ายคลึงกัน (การจัดการเรียนการสอน) อีกทั้งใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน และเน้นการพัฒนาผลงานของครูผู้สอน ทำให้ผู้วิจัยต้องใช้เวลาและออกแบบแนวทางการดูแลอย่างทั่วถึง

2. ในการเลือกพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนนั้น ควรกำหนดขอบเขตของพื้นที่ให้เหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะคือ หากจะใช้กิจกรรมเดินเมืองต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมไม่เกิน 2 ชั่วโมง มีระยะทางประมาณ 500 เมตร ถึง 1 กิโลเมตร และต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของครูผู้สอน และนักเรียนด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยบทบาทการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมระหว่างภาคส่วนอื่น ทั้งสถานศึกษาในสังกัดของรัฐบาลและเอกชน

2.2 ควรมีกระบวนการการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อระดมความคิดเห็นจากชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายและเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม

บรรณานุกรม

- กิตติพงศ์ เช่งลอยเลื่อนปรียา แก้วพิมสรัดติกาล เรืองฤทธิ์และ สุธินันท์ กำเนิดรักษา. (2565). การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนบ้านตราะบอน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. *Journal of Information and Learning*, 33(1), 91-100.
- จิรภัทร มหาวงค์ วิทยา จันทรศิลา และทรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18 (4), 114-127.
- ชูศักดิ์ เอกเพชร. (2561). การวิจัยปฏิบัติการ. สืบค้นจาก <https://graduate.sru.ac.th/wp-content/uploads/2018/11/Action-Research-1.pdf>

- ปริญญญา จันทะคาม และ อัจฉัย จิตรนันท์. (2563). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 14(1), 91-108.
- ปิยะ ศักดิ์เจริญ. (2558). ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่และแนวทางการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง : กระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารพยาบาลทหารบก, 16(1), 8-13.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2556). การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน. สืบค้นจาก <https://www.ldi.or.th/2016/08/30>
- พิณสุดา สิริธังกร. (ม.ป.ป.). สุขภาวะของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาที่แก้ได้ด้วยการจัดการการเรียนรู้แบบเครือข่ายการมีส่วนร่วม. สืบค้นจาก <https://www.dpu.ac.th/ces/upload/km/1506842375.%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%93%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%B2%2029-9-60>
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุทธนา เกื้อกุล และ นิเลาะ แวอุเชิง. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. วารสารอัล-อิกมะฮ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 8(15), 15-28.
- รจนา บุญลพ และกาญจนา ภัทรารวิวัฒน์. (2563). บทบาทของค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 26(1), 110-112.
- สถาบันเกอเธ่ ประเทศไทย. (2565). กิจกรรมเดินเมือง. สืบค้นจาก <https://www.goethe.de/prj/tus/th/act/-html>
- อับดุลสุโก ดินอะ. (2556). กระบวนการชูรอญญ์สู่ความเป็นพลเมือง. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2013/04/46402>
- อาอิต๊ะ เจ๊ะแหว. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Abas, Z. & Ghofur, A. (2021). maintaining religious harmony through collaboration strategies. *Indonesian Journal of Islamic Literature and Muslim Society*, 6(2), DOI : 10.22515/islimus.v6i2.5209

- Camarinha-Matos, L.M. & Afsarmanesh, H. (2006). Collaborative networks: Value creation in a knowledge society. In **Proceedings of PROLAMAT'06 (Springer)** – Shanghai, China, 14-16 June 2006. DOI:10.1007/978-0-387-79426-6
- Clark, M.A., Robertson, M.M., & Young, S. (2018). "I feel your pain": A critical review of organizational research on empathy. **Journal of Organizational Behavior**,40(2), 166-192.
- Irajpour, A., Ghaljaei, F., & Alavi, M. (2014). Concept of collaboration from the Islamic perspective: the view points for health providers. **Journal of Religion and Health**, 54(5):1800-9. DOI: 10.1007/s10943-014-9942-z.
- Katz, S.J., Earl, L., Jaafar, S.B., & Elgie, S. (2008). Learning networks of schools: The key enablers of successful knowledge communities. **McGill Journal of Education**, 43(2):111. DOI:10.7202/019578ar
- Phiraisaengchan, P., Puthaprasert, C. ., Yaboonthong, Y. ., & Manokarn, M. . (2021). Developing a model of collaborative network for promoting learning management efficiency in schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area. **Interdisciplinary Research Review**, 16(1), 12–17.
- Wijaya, A. & Ramadhon, R. (2022). Collaborative relations between Islamic religious education (PAI) teachers and parents in Islamic education. **Journal of Research in Islamic Education**, 4(2),106-122. DOI: 10.25217/jrie.v4i2.2945

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายดาเนียล มาแฉะ
รหัสประจำตัวนักศึกษา 632020106
วุฒิการศึกษา
วุฒิ ชื่อสถาบัน ปีที่สำเร็จการศึกษา
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 2541
สาขาภาษาไทย

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน (ถ้ามี)

ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสายบุรีอิสลามวิทยา อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี 94000